

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Sähköinen kasvun kansio osaksi päiväkodin arkea

Hedenstam, Susanne

2013 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Sähköinen kasvun kansio osaksi päiväkodin arkea

Susanne Hedenstam
Sosiaaliata
Opinnäytetyö
Tammikuu, 2013

Susanne Hedenstam

Sähköinen kasvun kansio osaksi päiväkodin arkea

Vuosi 2013 Sivumäärä 54

Toiminnallisessa opinnäytetyössä on valmistettu Vantaan Kulomäen päiväkotiyksikölle käyttöohje sähköistä kasvun kansiota varten, joka rakennetaan Microsoftin PowerPoint-ohjelman pohjalle. Opinnäytetyön teoreettinen osuus käsittelee muun muassa kasvun kansiota ja mediakasvatusta sekä avataan lapsien, vanhempien ja työntekijöiden osallisuutta, jotta siirtymä sähköisen kasvun kansioon käyttöön onnistuisi mahdollisimman luontevasti.

Opinnäytetyön kirjallinen osuus jatkuu raportilla, johon on koottu kronologisessa järjestyksessä työhön käytetyt eri tekovaiheet vuosien 2012-2013 aikana. Työn lopussa on pohdittu sähköiseen kasvun kansioon liittyviä eettisiä näkökulmia sekä tietoturvasuuteen liittyviä riskejä. Henkilökohtaisessa pohdinnassa on lähestytty aihetta useasta eri näkökulmasta, esimerkiksi nostamalla esiin vastuun turvallisen tietokoneen käytön opettamisesta.

Itse käyttöohjeen sisältöön ovat päässeet vaikuttamaan niin päiväkotiyksikön henkilökunta kuin myös vanhemmat vastaamalla opinnäytetyön aikana laadittuihin kyselyihin. Niistä saadut tulokset vaikuttivat välittömästi käyttöohjeen rakentumiseen ja sen lopulliseen ulkoasuun. Kyselyjen etuja ja hyötyjä on avattu opinnäytetyön arvioinnissa.

Siirtyminen sähköisen kasvun kansioon tuo mukanaan haasteita, jotka koskevat niin päiväkodin arkea kuin myös perheen sitoutumista. Sähköinen kasvun kansio tarvitsee toimiakseen tiivistä yhteistyötä tietokoneen kanssa. Jääkin mietittäväksi, miten tämä yhteistyö onnistuu nykyisessä päiväkotimaailmassa.

Susanne Hedenstam

Digital portfolio as part of the daycare system

Year	2013	Pages	54
------	------	-------	----

This functional thesis was made in co-operation with Kulomäki day care unit in Vantaa municipality with the purpose of creating instructions for a digital portfolio by using Microsoft PowerPoint. The theoretical part of the thesis holds information about educational portfolio, media education as well as opens the theory behind the participation of children, parents and workers in order for the switch to use digital portfolios would happen as smoothly as possible.

The written part of the thesis contains a chronological order of the different stages of the thesis from 2012 to 2013. At the end of the thesis there is discussion about the ethical angles involving digital portfolio as well as the risks concerning information security. In the personal discussion the subject has been approached from different points of views, for example who in the end is responsible of teaching the safe use of computer.

The daycare workers and parents have been able to influence the final form of the instructions via polls. The results of these polls had a straightforward result on the instructions. The pros and cons of using polls have been opened in the thesis' evaluation.

The switch into the use of digital portfolio will bring challenges. They affect both the daycare workers as well as the families. One of those challenges is the fact that a digital portfolio requires time to use a computer. It will be seen, how this will be managed in the daycare.

Keywords: educational portfolio, digital portfolio early childhood education, daycare

Sisällysluettelo

1	Johdanto	7
2	Opinnäytetyön tausta	7
3	Portfolio	8
	3.1 Kasvun kansio	8
	3.2 Sähköinen kasvun kansio	9
4	Mediakasvatus	10
5	Osallisuus varhaiskasvatuksessa	11
	5.1 Lapsen osallisuus	12
	5.2 Vanhempien osallisuus	13
	5.3 Osallistaminen	14
	5.4 Työntekijöiden osallisuus	15
6	Opinnäytetyön toteuttaminen.....	15
	6.1 Sähköisen kasvun kansion käyttöohje	17
	6.2 Käyttöohjeen toteuttaminen.....	17
	6.3 Työntekijöiden mukaan ottaminen	21
7	Sähköisen kasvun kansion käyttö	22
	7.1 Eettiset näkökulmat ja haasteet	22
	7.2 Vanhemmat ja sähköinen kasvun kansio	23
	7.3 Tieturvallisuus ja vastuukysymykset	24
8	Työn lopputulos	24
	8.1 Raportti	24
	8.2 Käyttöohje.....	25
	8.2.1 Sisältö	25
	8.2.2 Ulkonäkö	25
9	Arviointi	26
	9.1 Arviointimenetelmät.....	26
	9.2 Kyselylomakkeet	27
	9.3 Kyselyjen tulokset.....	28
	9.4 Kyselyn onnistuneisuus	29
	9.5 Oppimispäiväkirjasta	29
10	Lähdekritiikki.....	30
11	Pitkä taival.....	31
	Liitteet.....	36
	Liite 1 Kyselylomake päiväkodin johtajalle ja vastuuhenkilöille	36
	Liite 2 Työntekijöiden kyselylomake	37
	Liite 3 Vanhempien kyselylomake.....	38
	Liite 4 Viesti vanhemmille.....	39

Liite 5 Ensimmäinen testiversio sähköisestä kasvun kansiosta	40
Liite 6 Virallinen versio sähköisen kasvun kansion käyttöohjeesta	43

1 Johdanto

Sähköinen kasvun kansio 2010-luvulla - sähköinen portfolio osana päiväkodin arkea on toiminnallinen opinnäytetyö. Se on tuotettu vantaalaiselle Kulomäen päiväkotiyksikölle, johon kuuluu päiväkodit Kulomäki ja Maaunipolku. Yhteensä molemmissa päiväkodeissa on kuusi lapsiryhmää.

Päiväkotiyksikkö ilmaisi keväällä 2012 halunsa kehittää kasvun kansiota ja sen kautta vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä. Ajatuksena oli, että päiväkotiyksikössä otettaisiin käyttöä sähköinen kasvun kansio nykyisen, mappiin rakentuvan mallin sijaan. Ideana oli hyödyntää Microsoftin PowerPoint-ohjelmaa uutta kasvun kansiota kehittäessä. Opinnäytetyön tekijä kehittäisi sekä päiväkodin että vanhempien käyttöön tarkoitetun käyttöohjeen siitä, miten PowerPoint-ohjelmaa voi käyttää hyväksi kasvun kansiona.

Opinnäytetyössä on tutustuttu portfolioon ja kasvun kansioon varhaiskasvatuksessa sekä pohdittu sähköiseen muotoon siirtymisen mukanaan tuomia eettisistä haasteita ja vastuukysymyksiä. Eettisinä haasteina sähköiseen kasvun kansioon siirryttäessä ovat muun muassa työntekijöiden ja vanhempien sitoutuminen uudistukseen.

Opinnäytetyö on toiminnallinen ja jaettu selkeästi kahteen eri osioon: käyttöohjeeseen ja raporttiin. Raportissa keskitytään esimerkiksi osallisuuden tärkeyteen, työstämisprosessiin sekä arviointiin. Tuotoksen eli käyttöohjeen tekemistä käydään läpi raportin yhteydessä. Viimeistelty käyttöohje löytyy liitteistä.

2 Opinnäytetyön tausta

Vantaan kaupungin sivistystoimi esitteli kevättalvella 2012 yhteistyössä Laurea-ammattikorkeakoulun kanssa varhaiskasvatusta koskevia opinnäytetyöaiheita. Yksi näistä aiheista koski varhaiskasvatuksessa käytetyn arviointikeinon eli kasvun kansion kehittämistä. Kehittämiskohteen oli nostanut esille Kulomäen päiväkotiyksikkö, joka sisältää Kulomäen ja Maaunipolun päiväkodit. Kehittämisidean takana vaikutti myös Vantaan kaupungin Varhaiskasvatuspalveluiden pyrkimys vahvistaa vanhempien ja lasten osallisuutta päiväkodin arjessa sekä vanhempien ja työntekijöiden välistä yhteistyötä. Samalla pyritään hyödyntämään lapsen oppimista ja sen näkyväksi tekemistä uusimalla vanhoja käytäntöjä nykyajan yhä vain teknologistuvassa yhteiskunnassa.

Kulomäen päiväkotiyksikkö oli tulevaa opinnäytetyön tekijää varten koonnut valmiiksi listan ehdotuksia, joiden pohjalta sähköistä kasvun kansiota voisi lähteä rakentamaan. Päiväkotiyksikkö ehdotti itse Microsoftin PowerPoint 2010-ohjelman hyödyntämistä kasvun kansion yhtey-

dessä. PowerPoint-ohjelman käyttäminen mahdollistaisi esimerkiksi lapsen osallistumisen siten, että hän saisi valita diojen taustat ja rakenteet mielensä mukaan.

Sähköisen kasvun kansion hyvä puoli verrattuna vanhaan paperiversioon on sen edullisuus, esimerkiksi valokuvia jakaessa. Sähköisessä muodossa valokuvia ei enää tarvittaisi kehittää tai tulostaa nykyisin käytettäviin kansioihin, vaan ne voitaisiin liittää suoraan PowerPointilla tehtyyn kansioon. Myös lasten omia töitä voitaisiin valokuvata tai skannata ja näin liittää siten kasvun kansioon.

Sähköisen kasvun kansion tarkoituksena on kehittää yhteistyötä kodin ja päiväkodin välillä. Kulomäen päiväkotiyksikkö ehdotti, että uuden kansion voisi tallentaa muistitikulle, jonka lapsen vanhemmat toimittaisivat päiväkotiin. Muistitikon pääasiallinen säilytyspaikka olisi päiväkodissa, mutta se kulkisi muutaman kerran kuussa lapsen kotiin, jolloin vanhemmat voivat tutustua muistitikon sisältöön. Lapsi voi esitellä itse kasvun kansion sisältöä vanhemmilleen tai sukulaisille. Samalla vanhemmat voivat liittää valokuvia lapsen henkilökohtaisesta elämästä päiväkodin ulkopuolella (esimerkiksi, syntymäpäiviltä tai lomamatkoilta) sekä muuta lasta koskevaa informaatiota.

3 Portfolio

Portfolio mielletään keinoksi, jolla voidaan seurata omaa ammatillista kehitystä esimerkiksi reflektoinnin avulla. Se tarjoaa konkreettisen keinon dokumentoida omaa henkilökohtaista toimintaa ja oppimista kirjoitetun tekstin tai valokuvien muodossa. (Tauriainen 2001; Niikko 2000: 15, 20.) Niikko (2000) esittelee ajatuksen perusportfoliosta, joka toimii oman portfolion alkuna. Kyseessä on yksityinen dokumentointi- ja tukijärjestelmää persoonallisesti myötäilevä työkansio, jonka pohjalta voi lähteä rakentamaan näyte-, arviointi tai prosessiportfoliota (Niikko 2000: 50.)

Varhaiskasvatuksessa portfolion avulla voidaan osoittaa lapsen yksilöllistä ja yhteistoiminnallista oppimista (Kankaanranta 1998: 64). Tallennettu sisältö ja informaatio auttavat lasta tämän siirtyessä päiväkodin ryhmästä toiseen tai vastaavasti päiväkodista kouluun. On kuitenkin tärkeää, että lapsen portfoliota ei tarkastella negatiivisena, lasten puutteista kertovana lähteenä. Sen sijaan sitä tarkastellessa tulee keskittyä siihen, mitä lapsi osaa jo tehdä. (Kankaanranta 1998: 65.) Positiivisen tarkastelun kohteena voi muun muassa olla lapsen eri aikoina tehdyt askartelutyöt. Lapsen oman käden tuotokset mahdollistavat konkreettisen lähteen, josta voidaan tarkastella esimerkiksi lapsen motoriikan ja hahmotuksen kehittymistä.

3.1 Kasvun kansio

Varhaiskasvatuksessa portfolio tunnetaan termillä ”kasvun kansio”. Varmuutta siitä, milloin kasvun kansio tuli osaksi suomalaista varhaiskasvatusta ei ole, mutta esimerkiksi Kupila (2004) kirjoittaa jyvaskyläläisen Pupupuhdan toimintakeskuksen alkaneen kehittää ja käyttää kasvun kansiota ensimmäisen kerran vuonna 1996. Vastaavasti Kankaanranta (1998) kirjoittaa Kirkkonummen Köpaksen päiväkodin aloittaneen portfoliotoinnin alle 3-vuotiaiden henkilökohtaisten ja opettajien ammatillisten kasvun kansioiden kehittämisen muutamaa vuotta aikaisemmin, vuosien 1993-1994 aikana.

Nykyisin jokaisella lapsella on oma yksilöllinen kasvun kansionsa, johon tallennetaan päiväkodin toimintaa valokuvien, henkilökohtaisten piirustusten ja kirjoitetun materiaalin avulla. Kirjoitettu materiaali voi esimerkiksi olla lapsen lempiruno, sadutuksen aikana ylöskirjoitettu tarina tai yksinkertaisesti lasta koskeva informaatio ja henkilötiedot. (Niikko 2000: 20, 69.) Kasvun kansiot ovat yksilöllisiä, jolloin niiden sisällöt poikkeavat usein toisistaan mutta tästä ei tule hämmäntä. Jokainen kasvun kansio muodostaa oman kokonaisuutensa. (Kankaanranta 1998: 76.) Parhaimmillaan kasvun kansion rakentaminen alkaa lapsen ensimmäisestä ryhmästä ja päättyy esikouluvuotena, jolloin saadaan erittäin kattava ja laaja kokoelma lapsen kehitymisestä vuosien aikana.

Kasvun kansiota voidaan hyödyntää vanhempien kanssa käytävissä keskusteluissa hahmottamaan arkea päiväkodissa työntekijöiden ja lapsen itsensä esittelemänä. Erityisesti lapsen vuorovaikutustaitojen kehittymisen kannalta on tärkeää, että hän saa itse esitellä töitään sekä kertoa päiväkotielämästä lähiympäristön tärkeille henkilöille. Keskustellessaan kasvun kansion sisällöstä aikuisen kanssa, lapsi vastaanottaa uusia näkemyksiä ja oppii perustelemaan kansionsa sisältöä koskevien valintojen taustoja. (Kankaanranta 1998: 85.)

Tämänkaltaiset keskustelut antavat lapselle uuden näkökulman kasvun kansioon ja sen sisältöön. Selaamalla aikaisemmin tallennettuja töitä, hän näkee omin silmin oman kehityksensä päiväkodissa vietettyjen vuosien aikana. Lapsi voi huomauttaa olevansa parempi piirtämään tai osaavansa tehdä kuperkeikan toisin kuin nuorempana ollessaan. Tämän kaltaisen oppimisen avulla otetaan ensiaskeleet itsearvioinnin kehittämiseen. (Kupila 2004: 58.)

3.2 Sähköinen kasvun kansio

Termi ”sähköinen kasvun kansio” on melko uusi, mutta ajatus digitaalimuotoisesta portfoliosta ei ole. Verkkoon tallennettava digitaalinen kasvun kansio on ollut käytössä jo melkein kymmenen vuotta. Työ digitaalisen kasvun kansion kehittämiseksi alkoi vuonna 2002 yhteistyössä Tampereen kaupungin TIO-keskuksen ja Tampereen päivähoidon kanssa (Digitaalinen kasvunkansio). Hyvin usein nämä verkkoon tallennettavat kasvun kansiot ovat maksullisia. Tämän vuoksi yksittäinen kunnan ylläpitämä päiväkotiyksikkö ei voi tehdä omaa erillistä sopi-

musta niiden käyttöön ottamiseksi. Yksityiset päiväkodit sen sijaan eivät ole sidottuja tähän, vaan voivat ottaa käyttöön verkossa julkaistavat kasvun kansiot.

Erityinen piirre sähköisessä kasvun kansiossa on töiden tallentamistavan muuttuminen. Aikaisemmin kasvun kansioihin sisällytettiin lapsen muistorikkaimpia ja kauneimpia piirustuksia, tai askartelutöitä. Tämä ei kuitenkaan ollut täysin ongelmatonta. Pienimmät lapset haluavat usein viedä tällaiset työt heti kotiin vanhemmille esiteltäviksi, eivätkä säästää niitä kasvun kansioitaan varten. (Kankaanranta 1998: 74.) Sähköisessä kasvun kansiossa vastaavaa ongelmaa ei ole: lapsi voi viedä valmiin työn kotiin, mutta siitä otettu valokuva on tallessa päiväkodissa. Päiväkodin työntekijät voivat sitten myöhemmin yhdessä lapsen kanssa liittää valokuvan sähköiseen kasvun kansioon ja lisätä siihen työstä kertovan kuvauksen.

4 Mediakasvatus

Mediakasvatus tarkoittaa mediataitojen harjoittelua sekä vaikuttamista oman median käyttöön. Lapsi saa ensikosketuksensa mediaan jo hyvin nuorena ja ensimmäiset kontaktit tapahtuvat yleensä äänen välityksellä. Vanhetessaan lapsi alkaa tiedostaa ympärillään olevaa mediaa leikkien, kuvien, elokuvien ja niin perinteisten lautapeliin kuin myös pelikonsolipelien kautta. Yhä nuoremmat lapset tunnistavat huomattavasti enemmän erilaisia pelikonsoleita. Informaatio on välittynyt joko vanhempien sisarusten tai sitten omien vanhempien kautta. Todennäköisesti monen lapsen kotoa löytyy jonkinlainen pöytätietokone tai sylimietokone. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa, 2008.)

Stakesin ja Opetusministeriön yhteistyönä tekemä Mediamuffinssi-hanke julkaisi Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa (2008) oppaan, jossa puhuttiin mediakasvatuksen lisäämisen puolesta osaksi valtakunnallista Varhaiskasvatussuunnitelmaa. Mediakasvatuksen lisääminen ja edistäminen käytännössä voisi tarkoittaa sitä, että jokaiseen päiväkotiryhmään hankittaisiin oma tietokone. Tietokoneen läsnäolo päiväkotiryhmässä voi alussa olla vieras ajatus, mutta tuomalla sen näkyväksi osaksi päiväkotiarkea, tietokoneen käytöstä tulee ajan kuluessa yhtä luonnollinen osa varhaiskasvatusta kuten esimerkiksi esikoulukirjat. Kun tietokone on sijoitettu päiväkotiryhmän omaan yhteiseen tilaan, se on helposti lähestyttävissä ja avoin tietokoneen käyttö houkuttaa muutkin lapset seuraamaan työskentelyä (Lahikainen, Hietala, Inkilä, Kangassalo, Kivimäki & Mäyrä 2005, 168.)

Teknologiakasvatuksellisesta näkökulmasta sähköinen kasvun kansio tarjoaa mahdollisuuden opetella turvallista tietokoneen käyttöä. Lapsen oma funktionaalinen, praktinen, kriittinen medialukutaito kehittyy, kun hän työskentelee yhdessä aikuisen kanssa. Päiväkoti-ikäinen lapsi omaa jo funktionaaliset taidot eli kyvyn hiiren klikkaamiseen ja sivujen kääntämiseen sekä näppäimistöön käyttöön. Yhdessä aikuisen kanssa hän pääsee harjoittelemaan praktisia taitojaan eli tunnistamaan eri medialaitteita (tietokone, näppäimistö, videokamera) sekä seuraa-

maan median käyttöä koskevia sopimuksia. Jälkimmäinen tapahtuu esimerkiksi, kun lapsi pysähtyy yhdessä aikuisen (työntekijän) kanssa työskentelemään kasvun kansionsa kanssa ennalta kerrotun aikamäärän mukaan. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa, 2008.)

Keskusteluissa opinnäytetyötä ohjaavan opettajan kanssa nousi ajatus, että käyttöohjeeseen voisi liittää muutaman pelkästään vanhemmille tarkoitetun dian, joissa kerrottaisiin turvallisesta tietokoneen käytöstä. Kuten aikaisemmin on todettu, teknologia ja media ovat yhä suuremmissa asemassa niin päiväkodissa kuin myös kotona. Tämän vuoksi mediakasvatuksen tärkeydestä on alettu puhua viime aikoina enemmän ja tähän kohtaan päätettiin tarttua myös käyttöohjeessa.

Koska käyttöohje haluttiin pitää mahdollisimman tiiviinä tietopakettina, vanhemmille päätettiin suositella muutamaa nettisivustoa, kuten Mannerheim Lastensuojeluliiton Vanhempainnettii. Vanhempainnetti tarjoaa mahdollisuuden tutustua lapsen eri ikävaiheiden kasvuun ja kehitykseen sekä neuvotaan, kuinka pieni lapsi vastaanottaa erilaista mediaa. Esimerkiksi valitsemalla lapsen iäksi 3-6 vuotta, Vanhempainnetti tarjoaa erilaista tukivinkkejä arjen tilanteisiin, mediasta ja sen vaikutuksesta lapseen sekä vertaistukea, jotka on tarkoitettu auttamaan juuri 3-6 vuotta vanhan lapsen kanssa. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Vanhempainnetti.) Dioihin sisällytettiin myös mahdollisuus pohtia omaa roolia mediakasvattajana. Internetsivusto Tietoturvakoulu tarjoaa tähän tarkoituksen yksinkertaista testiä, jonka täyttämiseen menee vain muutama minuutti mutta joka on tarkoitettu herättämään keskustelua vanhempien suunnalta (Tietoturvakoulu).

5 Osallisuus varhaiskasvatuksessa

Käsitteenä osallisuus herättää keskustelua siitä, mikä osallisuudessa perimmiltään on tarkoituksena. Osallisuuteen liitetään eri tulkintoja eri käyttöyhteyksissä, ja osallisuuden nimissä voidaan puhua yhtä lailla syrjäytymisen ennaltaehkäisystä kuin myös yhteisön jäsenten tasa-puolinen mukaan ottamisesta. Voidaan siis sanoa, että osallisuuden syvin tarkoitus on ihmisten mahdollisuus vaikuttaa heitä koskeviin päätöksiin ja ottamalla vastuuta niiden toteutumisesta. (Hujala, Turja 2004: 46-47.) Varhaiskasvatuksessa puhutaan hyvin usein lapsen osallisuudesta, johon tutustutaan tarkemmin seuraavien kappaleiden aikana.

Tämän opinnäytetyön kannalta oli kuitenkin tärkeää myös tarkastella työntekijöiden ja vanhempien osallisuutta varhaiskasvatuksessa. Aikaisemmin kasvun kansiot ja niiden päivittäminen ovat olleet pääasiassa päiväkodin henkilökunnan vastuulla. PowerPoint-ohjelman avulla toteutuva kasvun kansio tarjoaa vanhemmille suuremman mahdollisuuden osallistua lapsensa kanssa kasvun kansion tekemiseen ja muokkaamiseen kuin aiemmin. Kodin ja päiväkodin välillä kulkevaan muistitikkuun on helppo liittää uusia tiedostoja.

Samalla lyhyesti osallistamisesta, joka nimestään huolimatta ei ole sama asia kuin osallistuminen, sekä kasvatuskumppanuudesta, johon varhaiskasvatuksessa osallisuus on erityisesti sidottu.

5.1 Lapsen osallisuus

Niin sanottu oikea osallisuus tarkoittaa sitä, että lapsella on mahdollisuus tulla kuulluksi ja olla mukana toteuttamassa häntä koskevia tehtäviä sekä olla osana päätöksentekoa (Oranen: Lasten osallisuus). Ennen 1990-lukua varhaiskasvatusta hallitsi kasvatusajatus, jota leimasivat valtakunnallisesti koulun oppiainejakoa muistuttava opetus- ja toimintatuokiokeskeinen toiminta (Hujala & Turja 2011: 43). Tämä behaviorismin oppeja noudattava kasvatusajatus näki passiivisina tiedon vastaanottajina, joita aikuisten piti aktiivisesti muokata oikeaan suuntaan (Jyväskylän ammattikorkeakoulu: Oppimiskäsitykset). Vielä nykyisin osa aikuisista kokee lapsen osallisuuden pelkäksi osallistumiseksi aktiivitoimintaan ilman, että lasta kohdataan tasa-vertaisena aikuisen kanssa (Hujala & Turja 2011: 46).

Lapsen oikeus osallisuuteen on yksi tärkeimmistä YK:n lapsen oikeuksia koskevan sopimuksen velvoitteista. Lapsen tulee tietää olevansa oman yhteisönsä, esimerkiksi päiväkotiryhmänsä täysvaltainen jäsen. Tunne hyväksynnästä ja oman osallistumisen tärkeydestä ovat lapsen oman identiteetin kehittymisen kannalta ratkaisevia. (Lapsiasiavaltuutettu: Lasten osallisuus ei ole pelkkää mielipiteiden selvittämistä; YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista.) Juuri tämä Suomen ratifioima julistus on selkeä osoitus muutoksesta, joka koskee lapsen osallisuutta varhaiskasvatuksessa (Hujala & Turja 2011: 43).

Keinoja lapsen osallisuuden parantamiseen varhaiskasvatuksessa voidaan hakea itse päiväkodista, esimerkiksi dokumentoimalla ja havainnoimalla lapsen luontaisinta toimintatapaa eli leikkiä. Lasten leikkejä hyödyntämällä voidaan saada uusia ideoita lasten kanssa tehtävään toimintaan. Lapsen motivaatio osallistua ja vaikuttaa tekemiseen on huomattavasti suurempi, kun lapsi on saanut itse olla mukana ideoimassa tekemistä. (Lapsiasiavaltuutettu: Lasten osallisuus ei ole pelkkää mielipiteiden selvittämistä).

Kun lapsi on tietoinen omista mahdollisuuksistaan ja ympäristöstään, sitä enemmän hänellä on valmiuksia osallistua ja vaikuttaa päiväkodin arkeen omilla päätöksillään. Pienten lasten kanssa osallisuutta voidaan harjoitella yhteistoimintojen avulla, joissa he ovat mukana. Vähitellen lapsi voi itse alkaa vaikuttaa yhteistoimintojen ohjelmaan, esimerkiksi valitsemalla päiväkodin työntekijän hänelle esittämistä vaihtoehtoista sen mieluisimman. (Hujala & Turja 2011: 49-50.) Erittäin toimiva pienten kanssa harjoiteltava osallistumistapa on ruokaloron va-

linta ennen ruokailua, jolloin lapsi pääsee konkreettisesti ja välittömästi vaikuttamaan päiväkodin arkeen.

Niikon (2000) mukaan portfolio kuuluu tekijälleen ja sen pitäisi täten sisällöltään heijastaa tekijää. Esimerkiksi lapsen sukupuolella ei saa olla merkitystä kasvun kansiota tehtäessä. Jos poika haluaa koristaa kasvun kansiotaan kukilla ja muilla yksityiskohdilla, jotka yleisesti mielletään tyttömaisiksi, aikuisella ei ole oikeutta kyseenalaistaa hänen valintaansa. Suomen perustuslaki ilmoittaa, että kaikki lapset ovat toisistaan riippumatta tasa-arvoisia, ja heillä on oikeus vaikuttaa heitä koskeviin ratkaisuihin kehitystään vastaavasti. (Suomen perustuslaki, 1999).

Kasvun kansion yhdeksi rajoittavaksi tekijäksi voidaan laskea se, että sen tekeminen aloitetaan yleensä silloin, kun lapsi ei vielä kykene ilmaisemaan itseään selkeästi. Aikuinen on usein pienen lapsen kasvun kansion pääasiallinen tekijä, joka valokuvia ja lapsen töitä käyttäen havainnoi ja kirjaa ylös lapsen kehitystä. Myöhemmin lapsen kasvaessa ja tullessa enemmän tietoiseksi ympäristöstään ja omasta itsestään, hänen vaikutuksensa kasvun kansioon tulee enemmän näkyviin. Hän oppii perustelemaan tekemäänsä valintaa sekä kertomaan itse työn tai valokuvan takana olevan tarinan. Kolme- ja neljävuotiaat osaavat jo aktiivisesti osallistua kansion työskentelyyn. (Kupila 2004: 58.)

5.2 Vanhempien osallisuus

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos taas toteaa vanhemman osallisuuden olevan aikuiselle mahdollisuus nähdä ja kuunnella asioita lapsen omasta näkökulmasta. Tauriainen (2000) kirjoittaa, miten vielä 80-luvulla päiväkodin henkilökunta suhtautui varautuneesti vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Osa työntekijöistä ilmoitti, etteivät he tahtoneet vanhempia mukaan varhaiskasvatusta koskeviin suunnitelmiin (Tauriainen 2000: 40.)

Varhaiskasvatuksessa työntekijöiden ja vanhempien keskinäinen valta on vaihdellut viimeisten vuosikymmenien aikana. Varhaisimmat vanhemmille tarkoitetut ohjelmat pyrkivät lähinnä opettamaan heille kasvatustietoa sekä kuinka olla lasten kanssa. (Tauriainen 2000: 39.) Asenteeseen on tullut muutos ja se näkyy valtakunnallisesti. Vanhempien osallisuus varhaiskasvatukseen on todettu tärkeäksi tekijäksi lapsen positiivisen kehityksen kannalta. Aikaisempi kotiinpäin suunnattu työ on muuttunut ennemmin kotoa päiväkotiin suuntautuvaksi yhteistyöksi. (Tauriainen 2000: 40.) Tämän yhteistyön lisääminen kodin ja päiväkodin välillä on kirjattu mukaan yhdeksi Varhaiskasvatussuunnitelman (2006) tärkeistä tavoitteista.

Kasvun kansiota koskeva osallisuus on usein merkinnyt sitä, että vanhemmat saavat tutustua lapsensa tuotoksiin vanhempaintapaamisissa ja sitä kautta nähdä lapsensa kehittymisen tulok-

sia. Digitaalisen dokumentoinnin yleistyessä lapsen arjen välittäminen vanhemmille on helpottunut. (Lapsiasiavaltuutettu: Lasten osallisuus ei ole pelkää mielipiteiden selvittämistä.) Pienen lapsen ajattelu on hyvin konkreettista. Pieni lapsi ei esimerkiksi pysty kuvaamaan tunteitaan tai kokemuksiaan samalla tavalla kuin aikuinen. (Ruoppila, I. Hujala, E. Karila, K. Kinos, J. Niiranen, P. Ojala, M. 1999; 199.) Kuvien avulla lapsen on helpompi ilmaista itseään vanhemmilleen kotiympäristössä (Lapsiasiavaltuutettu: Lasten osallisuus ei ole pelkää mielipiteiden selvittämistä).

Useimmiten vanhempien osallisuuden sijasta puhutaan kasvatuskumppanuudesta. Tällä tarkoitetaan varhaiskasvatuksessa vanhempien ja työntekijöiden eli lapselle kahden tärkeän tahon sitoutumista toimivaan yhteistyöhön lapsen kehityksen, kasvun ja oppimisen prosessin tukemiseksi. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006: 31-32.) Kasvatuskumppanuuden yhteistyön tärkein kohde on itse lapsi. Kun lapsi tulee kokonaisvaltaisesti nähdyksi ja ymmärretyksi, voidaan puhua hyvästä kasvatuskumppanuudesta, joka kannattelee lasta. (Kaskela & Kekkonen 2007: 17.) Hyvän kasvatuskumppanuuden voi myös olla vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden yhdessä luoma toimintastrategia, jonka avulla voidaan varhain tunnistaa lapsen mahdollinen tuen tarve (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006: 31-32).

Huolimatta siitä, että päiväkotiyksikön henkilökunta vastaa yksikön oman Varhaiskasvatussuunnitelman eli Vasu:n laatimisesta, vanhemmilla on mahdollisuus vaikuttaa ja arvioida Vasu:n sisältöä. Kun lapsi tulee ensi kertaa päiväkotiin, ei voida kuitenkaan olettaa, että vanhemmat tietävät olevansa oikeutettuja vaikuttamaan näinkin suuresti lapsensa Vasu:un. Tämä on kuitenkin otettu huomioon päivähoiton työntekijöiden suunnalta. Vanhempien tuomista mukaan kasvatuskumppanuuteen vahvistetaan esimerkiksi kutsumalla vanhemmat aloituskeskusteluun (Kaskela & Kekkonen 2007: 26). Näissä keskusteluissa vanhemmat voivat kertoa lapsestaan ja vastaavasti päiväkodin henkilökunta antaa tietoa omasta toiminnastaan.

Työntekijöiden vastuulla on auttaa vanhempia sekä valmistamaan lasta päiväkodin aloittamiseen kuin myös autettava heitä ilmaisemaan mahdolliset odotuksensa, joita vanhemmilla on päiväkotiin siirtymisen suhteen (Kaskela & Kekkonen 2007: 41). Tämä todetaan Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Kasvatuskumppanuuden rakentamista jatketaan eri tutustumisvaiheiden myötä, kunnes lapsi jää ensi kertaa päiväkotiin kokonaiseksi päiväksi. Kyseessä on kuitenkin jatkuvasti etenevä prosessi, jota vahvistetaan jatkossa päivittäisten kohtaamisten ja kasvatuskeskusteluiden avulla.

5.3 Osallistaminen

Osallisuuden lisäksi puhutaan myös osallistamisesta. Osallistaminen poikkeaa osallisuudesta siten, että siinä koetaan aktivoita esimerkiksi vanhempia tai lapsia ilman varsinaista osalli-

suutta. (Hujala, Turja 2011: 47.) Vantaan kaupungin Varhaiskasvatuspalvelut lähtivät keväällä 2012 ajamaan eteenpäin ajatusta sähköisestä kasvun kansioista. Siirtymällä uudenlaisen työkentelytavan piiriin toivottiin lisäävän vanhempien ja lapsien osallisuutta. Sen vuoksi on tärkeää muistaa, että osallistamisessa lapset ja/tai vanhemmat ovat kohteita, joita pyritään saamaan mukaan ilman varsinaista osallisuutta. (Hujala, Turja 2011: 47). Tämä on vastakohta osallisuuden periaatteelle, jossa toinen kohdataan tasavertaisena yksilönä.

5.4 Työntekijöiden osallisuus

Varhaiskasvatuksen tärkeimpiä voimavaroja on ammattitaitoinen henkilökunta. Aikaisemmin mainittu kasvatuskumppanuus antaa päiväkodin työntekijöille hyvin selkeät ohjeet, siitä että lapsen tarpeet ovat ensisijalla. Vanhemmat tuovat mukanaan oman tietotaitonsa, koska he ovat oman lapsensa niin sanottuja asiantuntijoita. Ammatillisesti osaava ja tietoinen kasvatustyhteisö ja myös yksittäiset työntekijät osaavat hyödyntää tätä informaatiota ja taata näin lapselle mahdollisuuden laadukkaaseen varhaiskasvatukseen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006: 11, 31.)

Työntekijöiden osallisuuden sähköiseen kasvun kansioon voidaan nähdä osana mediakasvatus- ta. Mediakasvatus on viimeisten vuosien aikana noussut yhä tärkeämpään rooliin, koska lapsi on joka päivä kosketuksissa erilaiseen mediaan.

Alussa työntekijän on saatava tutustua rauhassa PowerPoint-ohjelmaan käyttöohjeen avulla. Päiväkodin henkilökunnan ja johtajan kanssa pidetyissä palavereissa päätettiin, että aluksi vain muutama ryhmä kerrallaan siirtyisi sähköisen kasvun kansion käyttöön. Samalla valittaisiin jokaisesta ryhmästä yksi työntekijä, ATK-vastaava, joka olisi alussa vastuussa PowerPoint-ohjelman käytön opettamisesta lapsille. Tarkoitus ei kuitenkaan ole, että kyseinen henkilö olisi ainut, joka ohjelmaa osaisi käyttää. Optimaalinen ajatus oli, että jonkin ajan kuluttua jokainen työntekijä osaisi käyttää PowerPoint-ohjelmaa edes auttavasti.

6 Opinnäytetyön toteuttaminen

Opinnäytetyön tekijän ei tarvinnut lähteä luomaan työtä aivan tyhjästä. Kulomäen päiväkotiyksikön suunnalla oli virinnyt ajatus, että Microsoftin PowerPoint-ohjelmaa voitaisiin hyödyntää uudenlaisen kasvun kansion kanssa. Opinnäytetyön voi jakaa sähköisen kasvun kansion käyttöohjeeseen ja sen tekemisestä kertovaan raporttiin.

Alusta asti oli selkeää, että raportin kirjoittaminen olisi opinnäytetyön tekijän omalla vastuulla, kun taas käyttöohjetta tehtäisiin tiiviissä yhteistyössä Kulomäen päiväkotiyksikön kanssa. Koko opinnäytetyön oli tarkoitus olla valmis joulukuussa 2012. Valmis käyttöohje luovutetta-

siin päiväkotiyksikön käyttöön joulukuun alussa ja sen tekemisen aikana laadittu raportti koottaisiin lopulliseen versioon muutamia viikkoja aiemmin. Valitettavasti opinnäytetyön tekijän omista henkilökohtaisista syistä raportti viivästyi, jonka vuoksi opinnäytetyön valmistuminen siirtyi 2013 kevättalven puolelle. Seuraavassa taulukossa (taulukko 1) on esitetty koko opinnäytetyön aikataulu sekä siihen liittyvät tärkeimmät pääkohdat.

Opinnäytetyö	Kevät 2012	Syksy 2012	Talvi 2012-2013
Käyttöohje	Yhteistyö päiväkotiyksikön kanssa alkaa. Ensimmäinen versio käyttöohjeesta valmistetaan.	Käyttöohje esitellään työntekijöille. Kyselylomakkeet jaetaan työntekijöille ja vanhemmille.	Valmis käyttöohje luovutetaan päiväkotiyksikölle.
Raportti	Oppimispäiväkirjan pitäminen sekä lähdemateriaalin kerääminen alkaa	Muistiinpanoja ja teoriaa aletaan kirjoittaa puhtaaksi.	Raportti kirjoitetaan valmiiksi.

Taulukko 1: Opinnäytetyön aikataulu

Huolimatta raportin viivästymisestä käyttöohjeen luovutusta koskeva aikataulu onnistui pitämään pakkansa. Voidaan sanoa, että koska opinnäytetyö koostui niin selkeästi kahdesta eri osasta, niitä ei tarvinnut sitoa toisiinsa aikataulullisesti. Tämän vuoksi raportin kanssa ilmenneet ongelmat eivät missään vaiheessa vaikuttaneet käyttöohjeen valmistumiseen. Myös opinnäytetyön tekijän henkilökohtainen päätös, että päiväkotiyksikön kanssa tehdystä sopimuksesta pidettäisiin kiinni raportin myöhästymisestä huolimatta, piti huolen tästä. Valmis käyttöohje sekä kuusi tulostettua versiota luovutettiin Kulomäen päiväkodin johtajalle sekä vastuuhenkilöille 14. joulukuuta.

Raportti ja siihen sisältyvän oppimispäiväkirjan pitäminen olivat kokonaan opinnäytetyön tekijän omalla vastuulla. Aiheeseen liittyvän lähdemateriaalin hankkiminen oli myös suurimmalta osin opinnäytetyön tekijän vastuulla mutta apua saatiin myös opinnäytetyötä ohjaavalta opettajalta. Opinnäytetyön aikana pidettiin myös oppimispäiväkirjaa, joka lopulta muodostui lähinnä vain lyhyitä muistiinpanoja sisältäväksi kokoelmaksi. Oppimispäiväkirjasta kerrotaan lisää myöhemmin.

6.1 Sähköisen kasvun kansion käyttöohje

Alusta asti virisi ajatus, että päiväkotiyksikölle tehtäisiin ohje, joka neuvoisi, miten PowerPoint-ohjelmaa voi käyttää kasvun kansion luomiseen. Missään vaiheessa ei ollut tarkoitusta luoda ohjetta itse PowerPoint-ohjelmalle, koska se ei ollut opinnäytetyön tarkoitus. Tämän vuoksi käyttöohjeessa keskityttiin sellaisiin seikkoihin, joiden avulla kasvun kansion tekijä kykenisi helposti pääsemään alkuun PowerPoint-ohjelman kanssa. Käyttöohje sisälsi ohjeita muun muassa diojen taustakuvien vaihtamiseen, kuvien ja videomateriaalin liittämiseen sekä ohjeen PowerPoint-ohjelman paikallistamisesta tietokoneelta.

Käyttöohjeen rakentaminen toteutettiin tiiviissä yhteistyössä Kulomäen päiväkotiyksikön kanssa. Yhteistyö tapahtui pitämällä yhteyttä päiväkodin johtajan ja yhteyshenkilöiden kanssa, käymällä paikan päällä palaverissa esittelemässä työn tuloksia sekä laatimalla kyselyitä niin päiväkotiyksikön henkilökunnalle kuin myös käyttöohjeen arviointiin osallistuville vanhemmille. Yhteistyön alussa sovittiin, että käyttöohje tulotaisiin tallentamaan päiväkodin henkilökunnan toimesta päiväkotiyksikön tietokoneisiin, ja myöhemmässä vaiheessa sovittiin, sen lisäksi, että jokaiseen ryhmään tulostettaisiin paperinen versio käyttöohjeesta. Näin haluttiin varmistaa, että jokaisella työntekijällä on mahdollisuus tutustua käyttöohjeeseen ilman tietokonetta.

Opinnäytetyön tekijä vastasi siis käyttöohjeen toimittamisesta Kulomäen päiväkodin käyttöön mutta ei vanhempien. Päiväkodin johtajan ja vastuuhenkilöiden kanssa sovittiin alusta asti, että päiväkotivastaisi vanhempien tiedottamisesta sekä jakaisi heille sähköiset versiot käyttöohjeesta yhteistyön päätteeksi.

6.2 Käyttöohjeen toteuttaminen

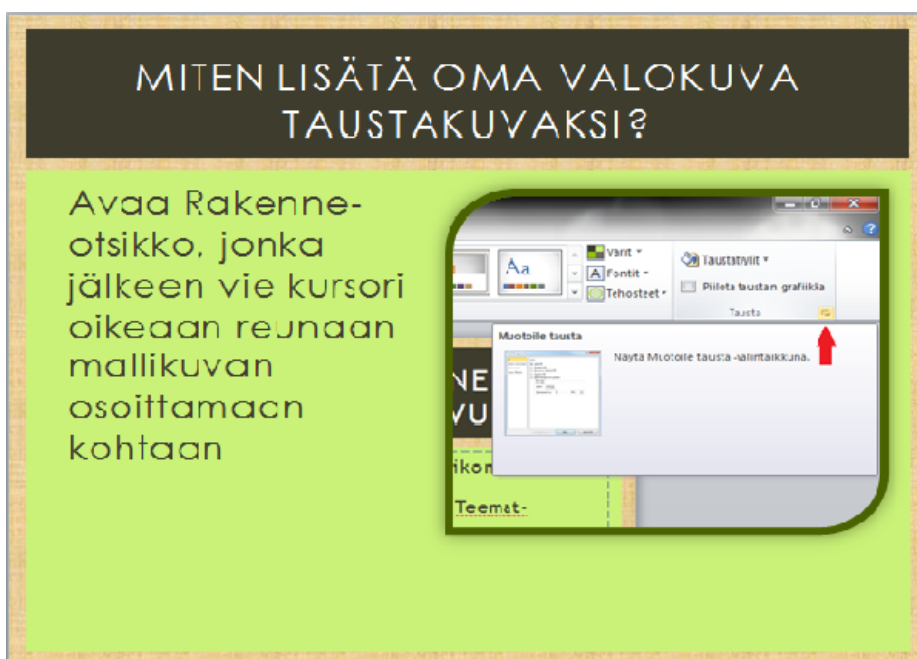
Ensimmäinen virallinen tapaaminen opinnäytetyöhön sitoutuneiden vastuuhenkilöiden kanssa tapahtui 7.4.2012, Kulomäen päiväkodissa. Paikan päällä olivat päiväkotiyksikön johtaja Jarmo Holopainen, ja päiväkodin henkilökunnasta edustamassa olivat Kirsi Kosonen ja Merja Pulkkinen. Ensimmäisessä tapaamisessa keskusteltiin lähinnä siitä, mitä päiväkotiyksikkö toivoi saavuttavansa sähköisen kasvun kansion avulla ja mitä käyttöohjeen tulisi sisältää.

Tapaamisessa keskusteltiin teknillisistä seikoista kuten siitä, mille PowerPoint-ohjelman versiolle käyttöohje tehtäisiin. Opinnäytetyön tekijän omassa tietokoneessa oli PowerPoint 2010-ohjelma mutta päiväkotiyksikön tietokoneissa oli vielä tuolloin käytössä vanhempi versio. Jotta mahdollisilta eroavaisuuksilta ja ongelmilta vältyttäisiin (joissakin tapauksissa vanhemmat versiot Microsoftin Office-ohjelmat eivät suostu avaamaan uudemmissa versioilla tehtyjä töitä ja sama toisin päin), päiväkotiyksikkö päätti päivittää ohjelmistonsa PowerPoint 2010-

versioksi kuluvan kesän aikana. Tapaamisen päätteeksi sovittiin, että opinnäytetyön tekijä tekee noin 5-6 dian mallikappaleen sähköisestä kasvun kansioista ja lähettää sen arvioitavaksi kaikille paikallaolijoille viimeistään 25.4.2012.

Ensimmäinen testiversio käyttöohjeesta sisälsi lopulta yhteensä viisi diaa. Kolme ensimmäistä oli kirjoitettu käyttöohjeen muotoon ja kaksi viimeistä oli tehty näyttämään lapsen valmiilta kasvun kansiolta. Yhdistämällä ohjeita ja mallipohjia sisältäviä dioja oli tarkoitus saada niin työntekijät kuin vanhemmat tutustumaan PowerPoint-ohjelman tarjoamiin mahdollisuuksiin elävin esimerkein.

Opinnäytetyön tekijän aloittaessa käyttöohjeen tekemiseen, sitä lähestyttiin näkökulmasta, jonka mukaan PowerPoint-ohjelma olisi osalle työntekijöistä ja vanhemmista täysin tuntematon ohjelma. Tämän vuoksi käyttöohje pyrittiin pitämään mahdollisimman yksinkertaisena ja selkokielenä. Esimerkkeinä ensimmäisestä testiversiosta ovat kuvat 1 ja 2.

Kuva 1: Sähköisen Kasvun kansion ensimmäinen testiversio

Kuvassa 1 havainnollistetaan kuvakaappauksen ja yksityiskohtien avulla, miten oman henkilökohtaisen valokuvan voi lisätä yksittäisen dian taustakuvaksi. Lopullinen versio käyttöohjeesta poikkesi lopulta hyvin vähän ensimmäisestä testiversiosta.

ANNELI (MALLI)

Syntymäpäivä: 23.6.2009
Perheenjäsenet: Äiti, isä, Jaakko (mun veli) ja Elli-koira, Ansa-mummi
Lempiruoka: Makaronit ja jauheliha
Kaverit päiväkodissa: Essi ja Aino
Lempileikki: Kampaajaleikki ja prinsessat

ANNELI (MALLI)

Syntymäpäivä: 23.6.2009
Perheenjäsenet: Äiti, isä, Jaakko (mun veli) ja Elli-koira, Ansa-mummi
Lempiruoka: Makaronit ja jauheliha
Kaverit päiväkodissa: Essi ja Aino
Lempileikki: Kampaajaleikki ja prinsessat

Kuva 2: Mallikuva sähköisen Kasvun kansion käyttömahdollisuudesta

Kuva 2 muokattiin näyttämään, miltä henkilökohtaisin yksityiskohtien avulla rakennettu kasvun kansio voisi näyttää käytössä. Valinnoilla on pyritty osoittamaan PowerPoint-ohjelman tarjoamia mahdollisuuksia, joiden avulla kasvun kansioista saadaan mahdollisimman persoonallisia hyvin vähällä vaivalla.

Käyttöohjeen ensimmäinen testiversio lähetettiin sovitusti päiväkodin johtajalle ja vastuhenkilöille sähköpostilla ja mukaan liitettiin kyselylomake (liite 1), jossa pyydettiin kertomaan

mahdollisista parantamistoiveista sekä tiedusteltiin mielipiteitä jatkoa ajatellen. Koska parantamistoiveita oli melko vähän, käyttöohjeen työstäminen jatkui sovitusti loppukesästä 2012.

Opinnäytetyön työstäminen jatkui loppukesästä 2012. Sinä aikana päätettiin hylätä ajatus siitä, että käyttöohjeen mukaan sisällytettäisiin malli kasvun kansioista käytännössä. Sen sijaan päätettiin keskittyä enemmän itse käyttöohjeeseen. Ajatuksena oli, että tuotoksesta tehtäisiin mahdollisimman tiivis informaatiopaketti, jonka vuoksi diojen määrä pyrittiin pitämään mahdollisimman vähäisenä. Tähän käyttöohjeeseen sisällytettiin esimerkiksi ohjeita siitä, miten taustakuvan vaihtaminen onnistuu, tekstin muokkaamisesta sekä erilaisten tiedostojen liittamisestä PowerPoint-ohjelmaan.

Käyttöohjeen ensimmäisessä testiversiossa käytetyt kuvakaappaukset todettiin kuitenkin toimivaksi ratkaisuksi ja niitä päätettiin hyödyntää käyttöohjeen toisessa, parannellussa versiossa. Monessa diassa päätettiin lopulta yhdistää sekä tekstiä että kuvakaappauksia. Kuvakaappauksien käyttö visuaalisina keinoina löytyy kuvista 2 (edellinen kappale) ja 3. Molempiin kuvakaappauksiin on myös lisätty pieni punainen nuoli korostamaan ohjetta.

6. TALLENTAMINEN TYÖN LOMASSA

- Kun olet aloittanut Kasvun kansion tekemisen, välissä on hyvä pysähtyä ja tallentaa keskeneräinen työ.
- Vie hiiri vasempaan yläkulmaan ja valitse *Tiedosto*. Valitse *Tallenna nimellä*. Nimeä kansio mieluusti lapsen omalla nimellä.
 - Muista pitää silmällä, mihin Kasvun kansio tallentuu, esim. työpöydälle vai *Tiedostot*-kansioon.
- Jatkossa voit klikata pelkkää *Tallenna*-otsikkoa tai *Tiedosto*-otsikon yläpuolelta

Susanne Hedenström

10

Kuva 3: Kuvakaappaus käyttöohjeen 2. versiosta

Käyttöohjeen perimmäisenä tarkoituksena on auttaa lasta omanlaisen sähköisen kasvun kansion luomisessa. Tämä näkyy esimerkiksi diassa, jossa käsitellään PowerPointin teemojen mahdollisia väri vaihtoehtoja. Sen sijaan, että dian otsikko olisi ”Näin vaihdat Teeman värit”, kyseinen dia on otsikoitu ”Mä tykkään vihreästä, sinisestä ja keltaisesta”. Tällä valinnalla on

kaksi merkitystä: se muistuttaa, että lapsen osallisuus on tärkeää, ja värimahdollisuuksilla ei ole muuta rajaa kuin lapsen oma mielikuvitus.

Vuosien 2012 ja 2013 taitteessa opinnäytetyön tekeminen sisälsi lähinnä raportin liittyvän kirjoittamisesta ja käyttöohjeen hiomista. Kuten aikaisemmin tuli todettua, raportin kanssa koitui ongelmia, jonka vuoksi alkuperäinen aikataulu venyi vuoden 2013 puolelle. Mutta tästä huolimatta valmis käyttöohje luovutettiin päiväkotiyksikön käyttöön. Tulostetut, värilliset versiot käyttöohjeesta annettiin päiväkodin johtajalle ja sama ohje tallennettiin sähköisesti tietokoneelle. Tämän jälkeen päiväkodin kanssa tehty yhteistyö tuli virallisesti päätökseen ja edessä oli pelkästään raportin viimeistely.

6.3 Työntekijöiden mukaan ottaminen

Koska käyttöohje on tarkoitettu päiväkotiyksikön työntekijöiden käyttöön, joten päiväkodin johtajan kanssa sovittiin, että keskeneräisen työ esiteltäisiin henkilökunnan palaverissa. Tällöin työntekijät pääsivät näkemään ja kertomaan oman mielipiteensä sähköiseen kasvun kansion siirtymisessä sekä esittämään mahdollisia kysymyksiä. Käyttöohje esiteltiin päiväkotiyksikön työntekijöille kahdessa erillisessä palaverissa: 24.10.2012 ja 30.10.2012. Esitykseen valmistauduttiin tulostamalla sen hetkinen versio käyttöohjeesta sekä valmistamalla kyselylomake työntekijöille (katso liite 2).

Ensimmäisessä palaverissa (24.10.2012) paikalla oli kolme työntekijää Kulomäen päiväkodista, vaikka paikalle odotettiin työntekijöitä molemmista päiväkodeista. Palaveriin oli varattu aikaa noin puoli tuntia, koska se tapahtui samaan aikaan päiväkodin oman palaverin kanssa. Kokouksessa keskusteltiin myös vanhemmilta saadusta palautteesta ja keskusteltiin käyttöohjetta koskevista muutoksista. Esimerkiksi aikaisemmasta käyttöohjeesta puuttui kokonaan kohta, jossa neuvottiin PowerPoint-ohjelman sijainti tietokoneella. Paikalla olleista työntekijöistä vain kaksi täytti kyselylomakkeen mutta vastaamatta jättänyt pyysi saada omakseen keskeneräisen käyttöohjeen, jotta voisi tutustua siihen itsenäisesti. Palaverin jälkeen kirjoitettiin ylös keskustelussa nousseet muutosajatukset ja sovittiin tapaaminen Maauunipolun päiväkotiin seuraavaksi viikoksi.

Vastaavasti 30.10.2012 pidetyssä palaverissa oli huomattavasti suurempi määrä osallistujia. Keskustelua PowerPoint-ohjelmasta ja sen mahdollisuuksista nousi enemmän niin esityksen aikana kuin sen jälkeenkin. Ilmapiiri oli selkeästi vastaanottavaisempi kuin ensimmäisen palaverin aikana. Kysymyksiä esitettiin muun muassa siitä, miten työtä tallennettaisiin tekemisen lomassa ja kenen vastuulla sähköisen kasvun kansion tekeminen olisi aluksi.

Suurin osa paikalla olleista oli ollut aikaisemmin tekemisissä PowerPoint-ohjelman kanssa erilaisten koulutusten yhteydessä ja osa osasi käyttää ohjelmaa jollain tasolla. Juuri tässä palaverissa nousi myös esiin ajatus, että käyttöohje tulostettaisiin paperille sen lisäksi, että tallennettaisiin päiväkotiyksikön tietokoneiden muistiin. Tällöin ohjeeseen voi tutustua ilman, että joutuisi olemaan tietokoneella.

7 Sähköisen kasvun kansion käyttö

Kuten aikaisemmin on todettu, siirtyminen sähköisen kasvun kansion käyttöön tuo mukanaan omat haasteensa. Seuraavaksi pohdin niitä sekä eettisiä näkökulmia. Sen lisäksi pohdin sähköiseen kasvun kansioon liittyvää tietoturvallisuutta sekä vastuukysymyksiä.

7.1 Eettiset näkökulmat ja haasteet

Päiväkodin työntekijä on sosiaalialan ammattilainen, jonka työ on kuitenkin ympäröivän yhteiskunnan takia jatkuvan muutoksen alainen. Jotta ammattitaidon ylläpitäminen onnistuu, se vaatii usein alkuperäisen koulutuksen päivittämistä sekä työntekijän omaa aktiivisuutta uusien taitojen ja tietojen hankkimiseksi. (Arki, arvot, elämä, etiikka - Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet 2005: 28) Siirtyminen sähköisen kasvun kansion käyttöön on yksi esimerkki uudistuvasta yhteiskunnasta ja toimintatapojen muuttumisesta.

Kasvun kansiota on voinut tähän mennessä työstää kuka tahansa työntekijöistä. Sähköisen kasvun kansion suurimpana haasteena on juuri sen uusi muoto. Päiväkotiyksikössä pidetyissä kokouksissa kävi ilmi, että PowerPoint oli osalle työntekijöistä aivan tuntematon työväline. Myös ne, jotka olivat aikaisemmin työskennelleet PowerPoint-ohjelman kanssa, eivät olleet tutustuneet sen käyttöön niin laajalti kuin sähköinen kasvun kansion työstäminen vaatii. Sen vuoksi oli tärkeää luoda käyttöohje, joka antaisi pohjan sähköisen kasvun kansion rakentamista varten. Kuten aikaisemmin on todettu, missään vaiheessa ei ole ollut tarkoituksena luoda ohjetta, joka käsittelisi koko PowerPoint-ohjelman.

Perinteinen kasvun kansio on myös aikoinaan koettu haasteelliseksi metodiksi. Kankaanranta (1998) kertoo, miten päiväkodin työntekijät kokivat portfolion tekemisen aluksi ylimääräiseksi rasitteeksi. Asenne muuttui vähitellen ja erityisesti silloin, kun lapset otettiin aktiivisesti mukaan kansiodien kokoamiseen (Kankaanranta 1998: 78). Sähköisen kasvun kansion kanssa tulisi tehdä samoin. Se on otettava osaksi päiväkodin arkea ja käyttö tapahtuu pienryhmätoiminnan tavoin. Päiväkodissa mahdollisuus työskennellä tietokoneella 1-2 lapsen kanssa voi aluksi olla hankalaa, mutta kun tietokoneen kanssa työskentely on integroitu osaksi päiväkodin arkeen, sähköisen kasvun kansion tekeminen yhdessä lapsen kanssa helpottuu. Mediakasvatuksen kan-

nalta voidaan ajatella, että vanhemmat lapset voivat työstää kasvun kansiota yhdessä muiden lasten kanssa. Tämä toiminta tapahtuisi kuitenkin aikuisen ollessa läsnä.

Toisaalta herää myös kysymys, minkä ikäisten lapsen kanssa tietokonetyöskentely on kaikkein tuottavinta. Kaikkein pienimmät lapset eivät kykene osallistumaan työhön samalla tavalla kuin esimerkiksi esikouluikäiset lapset, jotka kykenevät jo tiedostamaan ympäristöönsä huomattavasti monimutkaisemmin sekä samalla käsittelemään ympärillä olevaa mediaa. Kuinka varhain pientä lasta voidaan alkaa totuttaa tietokoneen käyttöön ja millaisia seurauksia tällä toiminnalla on sosiaalisesta ja psyykkisestä näkökulmasta. Vastausta tähän ei ole vielä varmuudella. Opinnäytetyö herättääkin pohtimaan, onko edes eettisesti oikein istuttaa pieniä lapsen tietokoneen ääreen ja totuttaa heidät tuijottamaan ruutua pienestä pitäen.

Samalla pitää myös huomioida, miten esimerkiksi kotoa tulevat mielipiteet voivat vaikuttaa sähköisen kasvun kansion kanssa työskentelyyn. Jos lapsen vanhemmat kokevat, ettei heidän lapselleen ole hyväksi työskennellä tietokoneen ääressä ikänsä puolesta, joutuu päiväkotiyksikkö eettisen ongelman eteen. Kasvun kansio on kuitenkin erittäin oleellinen osa lapsen varhaiskasvatusta ja päiväkodin toimintaa. Kulomäen päiväkotiyksikön kannalta olisi ehkä järkevin ratkaisu ilmoittaa siirtymisestä sähköisen kasvun kansion käyttöön vanhempainillan aikana tai vastaavassa tapaamisessa ajoissa itse varsinaisen käytäntöön siirryttäessä. Näin mahdolliset mielipiteet voidaan saada kuuluville ajoissa ennen kuin niistä voisi koitua suurempia ongelmia.

7.2 Vanhemmat ja sähköinen kasvun kansio

Kasvatuskumppanuus on yksi varhaiskasvatuksen punaisista langoista. Vanhemmat on saatava mukaan siirrettäessä sähköiseen kasvun kansioon. Syksyllä 2012 opinnäytetyön tekijä sopi yhdessä päiväkodin vastuuhenkilöiden kanssa, että he etsisivät aiheesta kiinnostuneita perheitä. Molemmista päiväkodeista ilmoitettiin, että useampi perhe oli kiinnostunut tutustumaan sähköiseen kasvun kansioon ja aloittamaan sen kanssa työskentelyn. Kun sopiva lukumäärä oli saatu kokoon, opinnäytetyön tekijä lähetti päiväkodille viimeisimmän version käyttöohjeesta, arviointilomakkeen (liite 3) sekä viestin vanhemmille (liite 4).

Kuten aikaisemmin on todettu, työntekijöiden suunnalta nousi esiin kysymys, kenelle PowerPoint-ohjelman käytön opettaminen vanhemmille kuuluisi. Alusta asti on kuitenkin ollut selkeä näkemys siitä, että PowerPointin käytön opetteleminen on vanhempien omalla vastuulla. Tämän tiedon välittäminen ei kuitenkaan ollut opinnäytetyön tekijän vastuulla, vaan päiväkotiyksikön henkilökunnan.

Ajatuksena olisi, että vanhemmat toimittaisivat lapselle tarkoitetun muistitikun päiväkotiin, jossa sitä ensisijaisesti säilytettäisiin. Toimintapa muistitikun kanssa on siis hyvin samankaltainen kuin kansiomuotoon tallennetun portfolion kanssa. Sähköisen kasvun kansion ajatuksena on myös vilkasta vanhempien ja päiväkodin välistä yhteistyötä, ja kodin ja päiväkodin välillä kulkeva muistitikku toimisi tänä aktivoijana. Näin vanhemmat voisivat yhdessä lapsen kanssa tutkia sen sisältöä, sekä päivittää sitä kotona omilla valokuvilla tai lisätä sinne lasta koskevaa informaatiota.

7.3 Tieturvallisuus ja vastuukysymykset

Aikaisemmin mainittu termi ”mediakasvatus” tarkoittaa yksinkertaisuudessaan lapsen kasvua ja oppimista median parissa sekä tämän omien mediataitojen kehittämistä (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008). Sähköisen kasvun kansion kanssa työskentely voidaan lukea positiiviseksi mediataitojen kehittämiseksi. Siinä hyödynnetään valokuva- ja videomateriaalia sekä tutustaan turvallisessa ympäristössä tietokoneen käyttöön.

Vastuuta mediakasvatuksesta ei ole vielä kirjattu osaksi Varhaiskasvatussuunnitelmaa, joten periaatteessa Kulomäen päiväkotiyksikköä ei voida vaatia opettamaan sitä. Sen puolesta on kyllä puhuttu esimerkiksi Mediamuffinssi-hankkeessa (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008). Nykyisin myös useat internetsivustot tarjoavat niin sosiaalialan työntekijöille kuin myös vanhemmille mahdollisuuden tutustua mediakasvatuksen eri menetelmiin. Informaatiota tarjoavia sivustoja ovat esimerkiksi Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Mediakasvatus Metka ry. ja Mediakasvatus.fi.

Voidaan siis todeta, että tällä hetkellä lapsen mediakasvatuksesta puhuttaessa vanhemmat ovat ensisijaisesti vastuussa. Päiväkodin työntekijän tulisi toki sosiaalialan ammattilaisena aktiivisesti olla hakemassa uutta informaatiota ja kouluttaa itseään osatakseen antaa vanhemmille neuvoja mahdollisten mediakasvatusta koskevien kysymysten edessä. Mediakasvatuksen osasta varhaiskasvatuksessa tullaan vielä keskustelemaan tulevaisuudessa ja siitä julkaistun informaation määrä on kasvussa.

8 Työn lopputulos

8.1 Raportti

Raportin varsinainen puhtaaksi kirjoittaminen alkoi vasta kesällä 2012 ja sen ja seuraavan vuoden taitteessa. Oppimispäiväkirja taas kulki mukana alusta loppuun asti ja siinä jäsennettiin kevyin muistiinpanoin opinnäytetyön tekoa, tekijän ajatuksia ja päätöksiä prosessin varrella. Metodikirjallisuuden hakeminen oli alussa hieman hankalaa aiheen vuoksi, mutta lopulta

materiaalia löytyi tarpeeksi, jotta raportin kirjoittaminen onnistui. Tiedonhankinta koostui lähinnä tutkimalla erilaista kirjallisuutta koskien varhaiskasvatusta, kasvun kansioita ja portfolioa. Mediakasvatuksesta oli helppo lähteä etsimään tietoa internetistä, koska se on jatkuvasti yhä tärkeämmäksi nouseva aihe varhaiskasvatuksessa.

8.2 Käyttöohje

Käyttöohjeesta tuli lopulta kaksikymmentänellä diaa pitkä ja se löytyy liitteistä (liite 6) yhdessä käyttöohjeen ensimmäisen testiversion kanssa (liite 5).

8.2.1 Sisältö

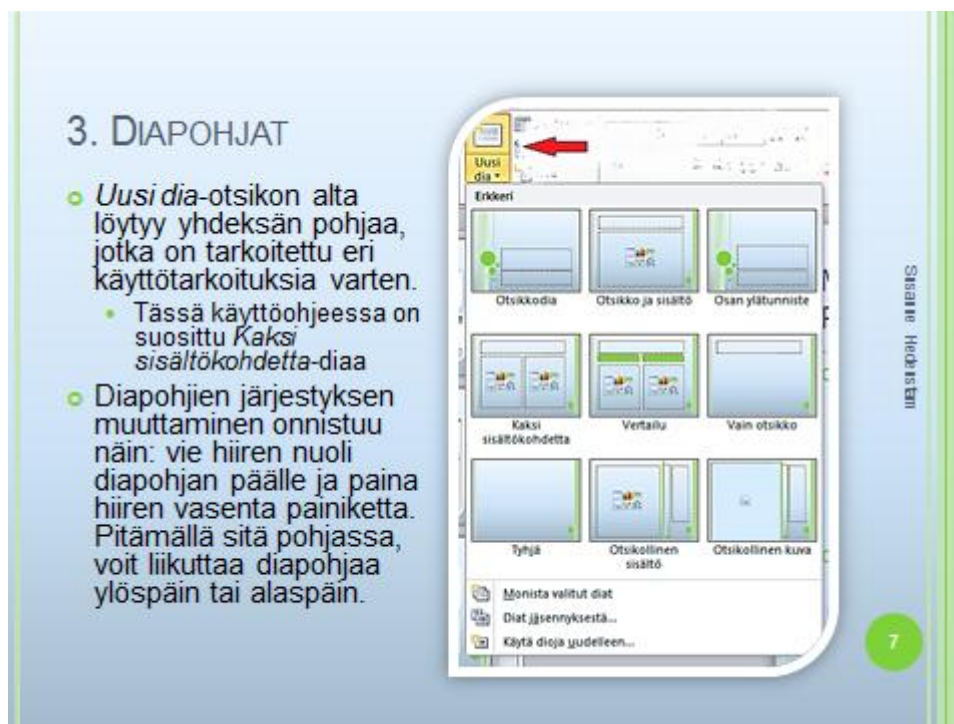
Käyttöohjeessa esitellään yksinkertaisesti PowerPointin perustoiminnot kuten diapohjan taustan, fontin ja värien muokkaaminen. Ulkoasun muokkaamisen lisäksi käyttöohjeessa kerrotaan, miten erilaisia tiedostoja kuten valokuvia, videomateriaalia sekä Word- ja PDF-tiedostoja voi siirtää PowerPoint-ohjelman dioihin. Word- ja PDF-tiedostojen siirtämisestä kasvun kansioon tuli ensi kerran puhetta opinnäytetyötä ohjaavan opettajan kanssa käydyn tapaamisen aikana. Asiasta keskusteltiin päiväkotiyksikön johtajan ja vastuuhenkilöiden kanssa, jotka yhdessä opinnäytetyön tekijän kanssa totesivat ajatuksen olevan toimivan ja sitä pitäisi hyödyntää käyttöohjeessa.

Mukaan on liitetty myös sisällysluettelo ja pieni sanasto avaamaan käyttöohjeessa käytettyjä tietoteknisiä sanoja. Dioissa on myös kerrottu lyhyesti kasvun kansion käytöstä varhaiskasvatuksessa. Tämä informaatio, kuin myös mediakasvatuksesta kertoville internetsivuille ohjaavat linkit, on tarkoitettu erityisesti vanhempien käyttöön.

8.2.2 Ulkonäkö

Käyttöohjeen ulkoasuun valitut värit pidettiin mahdollisimman neutraaleina. Värisävyinä suositettiin vihreän ja sinisen vaaleita sävyjä, joita olisi mukava luettavaa niin tietokoneen ruudulta kuin paperilta. Ainoat kirkkaat värit säästettiin ohjaavia nuolia varten, jolloin ne erottuivat diasta mahdollisimman selkeästi. Myös fonttilajiksi valittiin yksinkertainen ja selkeä Century Schoolbook, jota käytettiin niin tekstissä kuin myös otsikoissa.

Kuvakaappauksia on käytetty lähes jokaisessa diassa ja ne on aseteltu hyvin usein selkeästi niin, että teksti on dian vasemmalla reunalla ja kuva oikeassa kuten kuvasta 4 voidaan havaita.

Kuva 4: Tasapainoisesti aseteltu teksti ja kuvakaappaus tekevät diasta helposti luettavan

9 Arviointi

9.1 Arviointimenetelmät

Sähköisen kasvun kansion käyttöohjeen arviointimenetelmäksi valittiin kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusmenetelmä. Aineisto päädyttiin keräämään käyttämällä kyselyä. Kyseisen aineistokeruumenetelmän etuna on se, että sillä on mahdollisuus kerätä hyvinkin laaja tutkimusaineisto. Kyselyissä käytettyjen kysymysten määrää ei ole varsinaisesti rajattu ja kyselymuotojakin löytyy useampia. Vastaukset on myös helppo analysoida ja raportoida, koska niihin löytyy valmiita keinoja, esimerkiksi valmiita tietokoneohjelmia, joihin vastaukset voidaan syöttää. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007: 190.)

Opinnäytetyössä käytettiin kahta kyselyn eri muotoa: verkko- ja kontrolloitu kyselyä. Verkko-kyselyssä kyselylomake lähetetään tutkittaville, jotka lomakkeen täytettyä palauttavat sen takaisin tutkijalle. Kontrolloidussa kyselyssä kyselylomakkeet jaetaan henkilökohtaisesti kyselyyn vastaaville henkilöille, jolloin vastaukset saadaan heti takaisin kyselyn päätyttyä. (Hirsjärvi ym. 2007: 190-192.) Verkkokysely toteutettiin kahdesti opinnäytetyön aikana; ensimmäisessä kyselyssä, joka käsitteli käyttöohjeen koeversiota sekä sen kehittämistä, sekä vanhemmille tarkoitetussa kyselyssä. Kontrolloitua kyselyä käytettiin päiväkotiyksikön työntekijöiden kanssa, johon he vastasivat suoraan sähköisestä kasvun kansiossa pidetyn esityksen jälkeen.

Ajatus oli, että ensimmäisen kerran sähköisen kasvun kansion käyttöohjeeseen pääsisivät tutustumaan päiväkodin johtaja ja vastuuhenkilöt. Heiltä saadun palautteen jälkeen olisi vanhempien ja päiväkotiyksikön työntekijöiden vuoro vastata kyselyihin. Vanhempien mukaan saaminen kyselyyn oli vastuuhenkilöiden vastuulla. He alkoivat tiedustella heti alkusyksystä halukkaita tutustumaan sähköiseen kasvun kansioon. Alustavasti ajatuksena oli, että mukaan saataisiin 4-5 perhettä mutta lopulta numero nousi kymmenen tienoille.

9.2 Kyselylomakkeet

Kyselyt tehtiin pääsääntöisesti neljää kertaa vuoden 2012 aikana ja ne pohjautuivat kolmeen kyselylomakkeeseen, jotka jaettiin päiväkodin johdolle sekä vastuuhenkilöille, työntekijöille ja opinnäytetyön kehittämiseen osallistuneille perheille. Ensimmäinen kysely (liite 1), joka jaettiin päiväkodin johtajalle ja vastuuhenkilöille, sisälsi pelkästään avoimia kysymyksiä (liite 1). Toinen kyselylomake (liite 2) sisälsi monivalintakysymyksiä ja asteikkoihin perustuvia kysymyksiä, ja siihen vastasivat päiväkodin työntekijät. Kolmas lomake (liite 3) sisälsi avoimia ja asteikkokysymyksiä, ja se toimitettiin perheille päiväkodin kautta. Liitteiden 1 ja 3 kyselylomakkeet täytettiin verkkokyselyinä ja niihin vastasivat päiväkodin johtaja ja vastuuhenkilöt ja vanhemmat.

Huolimatta eri kyselymuotoja sisältävistä ulkonäöistään, kaikki kolme kyselylomaketta oli tehty hyvin samankaltaisella sisällöllä. Niissä tiedusteltiin arviointiin osallistuvien henkilöiden mielipiteitä koskien käyttöohjeen selkeyttä ja ulkonäköä sekä mahdollisia korjaustoiveita. Syy, miksi opinnäytetyön tekijä muutti kahden muun kyselylomakkeen ulkonäköä ja kysymysten muotoa, oli se, että opinnäytetyön tekijä toivoi saavansa enemmän palautetta ja materiaalia arviointia varten lisäämällä muita kyselyn keinoja.

Esimerkiksi alkutalvesta 2012 työntekijöille tarkoitettussa lomakkeessa (liite 2) kartoitettiin erityisesti PowerPoint-ohjelman aikaisempaa tuntemusta sekä arvioimaan 1-4 perustuvan asteikon avulla heidän saamaansa vaikutelmaa palaverissa esitetystä käyttöohjeesta. Vastaavasti ensimmäinen suoritettu kysely, johon osallistui vain ainoastaan päiväkodin johtaja ja vastuuhenkilöt, sisälsi pelkästään avoimia kysymyksiä ja oli ulkomuodoltaan kaikkein yksinkertaisin kyselylomakkeista.

Jälkikäteen viisastuneena voi todeta, että alusta asti olisi ollut parempi pitää yhtenäinen linja kaikkien kolmen kyselylomakkeen kanssa. Käsitellessä kolmea eri kyselymuodoin toteutettua kyselylomaketta ja niiden vastauksia, tulokset sivuavat helposti toisiaan mutta eivät silti ole yhteneväisiä, jolloin materiaalin tulkinta on hankalaa.

9.3 Kyselyjen tulokset

Ensimmäisestä kyselystä, johon osallistuivat päiväkodin johtaja ja kaksi vastuuhenkilöä, kaikki osaan ottajat vastasivat. Kaikkien kyselyyn vastanneiden henkilöiden kirjoittamat vastaukset olivat kuitenkin hyvin samankaltaisia. Niissä todettiin, että alustava malli kasvun kansioksi oli toimiva ja heillä ei ollut juuri mitään toiveita mahdollisista muutoksista jatkoa ajatellen.

Työntekijöiden kanssa kysely toteutettiin kahdesti vuoden 2012 syksyn ja alkutalven aikana, molempien päiväkotien omissa palaverissa, jolloin paikalla oli työntekijöitä kaikista kuudesta ryhmästä. Kyseessä oli ainoa opinnäytetyön aikana toteutettu kontrolloitu kysely. Työntekijöille pidettiin ennen kyselyä esitys sähköisestä kasvun kansiosta ja käyttöohjeen sen hetkisestä versiosta ja he saattoivat esittää omia kysymyksiään ja mielipiteitään esityksen aikana.

Palaverien aikana takaisin palautettujen kyselylomakkeiden (liite 2) määrä oli hivenen suurempi (kahdeksan täytettyä sekä yksi tyhjä). Työntekijöiden kanssa suoritettussa kyselyssä selvisi, että kaksi vastanneista ei ollut aiemmin ollut tekemisissä PowerPoint-ohjelman kanssa mutta molemmat valitsivat asteikkotaulukosta numeron 3 eli ”toimivan” kuvaamaan heille esityksen aikana syntyneitä mielipidettä. Muiden kyselyyn vastanneiden antamat vastaukset olivat samankaltaisia, ja vain yksi valitsi numeron 4 eli ”erittäin toimivan”. Huolimatta positiivisesta palautteesta asteikkokysymysten kohdalla, hyvin harva kirjoitti kyselylomakkeeseen korjaustoiveita tai mahdollisia kysymyksiä koskien käyttöohjetta.

Vanhemmille sähköisen kasvun kansion käyttöohje lähetettiin sähköpostitse päiväkodin toimesta. Heille lähetettiin käyttöohjeen sen hetkinen versio, kyselylomake (liite 3) ja viesti opinnäytetyön tekijältä (liite 4), jossa selostettiin lyhyesti, mikä oli kyselyn tarkoitus. Valittavasti opinnäytetyön tekijän oman virheen vuoksi, vain kahdelta saatiin vastaus. Kyseinen virhe oli kokonaan päivämäärän puuttuminen, jolloin opinnäytetyön tekijälle pitäisi viimeistään vastata. Huolimatta päiväkodille lähetetyistä viesteistä, joissa työntekijöitä pyydettiin muistuttamaan perheitä vastauksen antamisesta, vastauksia ei kuulunut. Vaikka kyselylomakkeita palautettiin lopulta vain kaksi, niiden sisällöt poikkesivat hyvin paljon toisistaan.

Toinen palautetuista kyselylomakkeista oli erityisen iloinen yllätys, koska sen täyttämiseen oli panostettu ja esille oli nostettu paljon sellaisia asioita, joita ei ollut aikaisemmin ollut tullut esille. Näistä esimerkkinä voi mainita käyttöohjeessa käytetyn termin ”maalaaminen” avaaminen, kuinka PowerPoint-ohjelman löytää tietokoneelta sekä tallentamisesta kertovan dian luominen. Mukana oli myös käyttöohjeen ulkonäköön liittyviä kommentteja sekä ehdotuksia siinä käytetyn kielen muokkaamisesta. Huolimatta siis vanhemmilta saadun palautteen vähäisyydestä, tämä ainoa perusteellinen vastaus korvasi ja edesauttoi käyttöohjeen kehittämistä hyvin paljon.

9.4 Kyselyn onnistuneisuus

Kysely on toimiva tapa kerätä informaatiota mutta sen yksi tunnetuimmista haittapuolista on kato eli vastauksien puute sekä vastausvaihtoehtojen onnistuneisuus (Hirsjärvi ym. 2007: 191). Tämä samainen ongelma kosketti opinnäytetyön tekijää. Koska kyselylomakkeiden kanssa tehty työ ei ollut onnistunut, siitä saatua aineistoa on hyvin hankala tulkita. Kyselyjen otannan tiedettiin alusta asti olevan hyvin pieni mutta missään vaiheessa ei ollut varauduttu siihen, että kahdeksan kymmenestä perheestä jättäisi kokonaan vastaamatta huolimatta heidän osoittamastaan kiinnostuksesta opinnäytetyön prosessin alussa.

Suurimmalta osin saatu palaute oli positiivista ja käyttöohjetta kyseenalaistettiin hyvin vähän. Kyseenalaistettavia asioita olivat muun muassa, kenelle sähköisen kasvun kansion käytön opettelu kuuluu sekä huoli siitä, miten siirtyminen sähköiseen tallennusmuotoon saattaa vähentää lapsen fyysisesti tuottamien teosten arvoa. Nämä aiheet ovat olleet keskeisimpiä keskustelun aiheita päiväkodin johtajan ja vastuuhenkilön kanssa tehtyjen tapaamisten aikana. Alusta asti on kuitenkin ollut hyvin ilmeistä, että siirtymistä sähköiseen muotoon odotetaan innokkaasti ainakin päiväkodin johdon puolelta: he ovat olleet mukana ideoimassa käyttöohjetta ja kehittäneet yhteistyön ulkopuolella ajatusta sekä itsenäisesti alkaneet tutustuttaa työntekijöitä ja perheitä ajatukseen sähköisestä kasvun kansiosta.

Arvioinnin luotettavuuden parantamiseksi arviointimenetelmiä olisi pitänyt käyttää systemaattisemmin, jotta mahdolliset virheet, kuten esimerkiksi liitteestä 3 puuttuva päivämäärä, olisivat jääneet tapahtumatta. Opinnäytetyön tekijä olisi todennäköisesti osannut suorittaa kyselyt huomattavasti paremmin, jos olisi tutkinut enemmän aiheeseen liittyvää kirjallisuutta ja panostanut kyselylomakkeiden rakenteeseen sekä yhteneväisyyteen.

9.5 Oppimispäiväkirjasta

Oppimispäiväkirjan pitäminen koko opinnäytetyön aikana ei toteutunut aivan suunnitellulla tavalla. Alkuperäinen ajatus, että jokaisen tapaamiskerran ja pidemmän työskentelyhetken jälkeen kirjoitettaisiin ylös muutama sana, ei toteutunut. Sen sijaan syntyi pino erilaisia papereita, jotka onnistuttiin kyllä pitämään oikeassa aikajärjestyksessä, mutta varsinaista syvälistä oppimispäiväkirjaa ei onnistuttu luomaan.

Siitäkin huolimatta pienet, ranskalaisin viivoin kirjoitetut muistiinpanot kokouksista ja tapaamisista ohjaavan opettajan kanssa auttoivat opinnäytetyön eteenpäin viemisessä. Raporttia koostaessa voi kuitenkin todeta, että johdonmukaisempi oppimispäiväkirjan pitäminen olisi todennäköisesti tullut pidemmällä tähtäimellä paljon kannattavammaksi.

Selaamalla muistiinpanoja voi myös todeta, että opinnäytetyön aikana opinnäytetyön tekijä on tutustunut PowerPoint-ohjelman lisäksi erittäin kattavasti varhaiskasvatuksessa käytettäviin arviointimenetelmiin, joihin kasvun kansio kuuluu. Erityisesti Hujalan ja Turjan toimittama Varhaiskasvatuksen käsikirja (2011) tarjosi sekä Päivi Kupilan Arvioidaan yhdessä - Näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa (2004) osoittautuivat erittäin mielenkiintoisiksi ja niiden tarjoama tieto sai pohtimaan omaa tulevaisuutta varhaiskasvatuksen ammattilaisena.

10 Lähdekritiikki

Tässä opinnäytetyössä haettiin lähdemateriaalia niin perinteisten kirjojen kuin myös nettiartikkeleiden kautta. Varsinkin kirjamateriaali osoittautui hieman haastavaksi, koska esimerkiksi portfolioa koskeva aineisto oli julkaistu kymmenen vuotta aikaisemmin. Niistä silti puuttivat tarkka tieto siitä, milloin kasvun kansioita on varsinaisesti alettu käyttää suomalaisessa varhaiskasvatuksessa. Yli kymmenen vuotta vanhan lähdemateriaalin käyttöä ei opinnäytetyössä kovin usein kannusteta, koska se on osaltaan hyvin riskialtista. Uutta tekstiä julkaistaan jatkuvasti ja aikaisemmat tiedot voivat osoittautua vanhentuneiksi, jolloin opinnäytetyön tekijältä vaaditaan tarkempaa lähdekriittisyyttä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, ettei tuorekaan lähdemateriaali tulisi päästä läpi ilman lähdekritiikkiä.

Päätös käyttää vanhaa lähdemateriaalia johtui siitä, että portfolion määritelmä on muuttunut lopulta hyvin vähän viimeisten vuosien aikana. Sen käyttömahdollisuudet ovat laajentuneet mutta perusajatukseltaan se on sama kuin vuonna 1998, jolloin Kankaanranta kirjoitti portfolion kehittämistoiminnasta sekä sen käytöstä varhaiskasvatuksessa. Vanhempi materiaali tarjosi myös mahdollisuuden verrata kasvun kansion kehitystä ja siitä kirjoittaneiden suhtautumista aiheeseen.

Tämä osoittautui myös omalla tavallaan hankalaksi. Tuoreempaa lähdemateriaalia kasvun kansiota ja sen käyttöä koskien löytyi mutta niissä ilmeni hyvin pian, miten samat henkilöt ovat olleet vaikuttamassa kasvun kansion kehittymiseen ja sen käyttöön ottoon suomalaisessa varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön tekijän käyttämien tekstien huonoksi puoleksi voidaan siis todeta, että useammassa kuin yhdessä lähdemateriaalissa oli saman kirjoittajan tekstiä tai niissä viitattiin usein samoihin henkilöihin. Esimerkiksi Marja Kankaanrannan sekä hänen osansa kasvun kansion kehittämisessä 1990-luvun puolella välissä nousi esiin Päivi Kupilan vuonna 2004 toimittamassa Arvioidaan yhdessä - Näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa. Kankaanrannan omasta teoksesta Kertomuksia Kasvusta ja oppimisesta - portfolioit siltana päiväkodista kouluun oli myös lainattu lukuja erääseen toiseen portfolioita käsittelevään kirjaan.

Vastaavasti varhaiskasvatusta ja sen arviointia koskevaa materiaalia löytyi ja tuoreimmat lähteet löytyivät vuodelta 2011. Niissä keskityttiin hyvin paljon arviointiin varhaiskasvatuksessa mutta myös kasvun kansion arviointimenetelmänä. Opinnäytetyön tekijän saama materiaali oli ehdottomasti mielenkiintoista mutta usein ei ollut varma, miten hyvin juuri kyseinen tieto palvelisi opinnäytetyötä ja sen teoreettista viitekehystä.

Kolmas lähde opinnäytetyön raportin materiaalille löytyi internetistä. Internetlähteiden käytössä on aina omat riskinsä, koska niiden alkuperäistä lähdettä on joskus hyvin hankala jäljittää. Pyrin myös tutkimaan, milloin internetsivustoa on viimeksi päivitetty, koska yhtä lailla kirjojen kanssa joillakin sivustoilla alkaa olla ikää melkein 10 vuotta. On siis loogista, että niidenkin sisältämä tieto voi olla vanhentunutta ja siksi lähdemateriaaliksi sopimatonta. Tämän vuoksi pyrin lähinnä etsimään tietoa tunnettujen internetsivustojen kuten Sosiaaliportin, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen sekä Mannerheimin Lastensuojeluliiton kotisivujen kautta.

11 Pitkä taival

Tarkastellessani opinnäytetyötäni ja sen tekemistä näiden vuosien 2012-2013 aikana, voin todeta, että erityisesti opinnäytetyöni alkutaival oli toteutussuunnitelmaltaan hyvin puutteellinen. Olisin voinut laatia toimivamman aikataulun ja tutkia perusteellisemmin kirjallisuutta sekä pitää parempaa huolta oppimispäiväkirjasta. Juuri näiden seikkojen takia opinnäytetyön raportin kirjoittamiseen kului huomattavasti enemmän aikaa kuin alkuperäisen suunnitelman mukaan olisi pitänyt. Raportin kirjoittamisen hankaluuden tullessa ilmi päätin heti käyttöohjeen olevan tärkeämpi. Kulomäen päiväkotiyksikön kanssa oli sovittu, että he saisivat käyttöohjeen joulukuussa 2012, niin tästä sopimuksesta ei lipsuttaisi. Raportin hidas kirjoittaminen lopulta hankaloitti ainoastaan omaa valmistumistani toisin kuin käyttöohjeen puute, joka hidastaisi koko päiväkotiyksikön siirtymistä uuden kasvun kansion käyttöön.

Opinnäytetyön raportin kirjoittamiseen liittyvistä ongelmista huolimatta, en koe koko opinnäytetyön olleen pelkästään negatiivisten tunteiden kohde. Opin prosessin aikana hyvin paljon kasvun kansiosta ja sen käytöstä varhaiskasvatuksessa sekä PowerPoint-ohjelman käytöstä siinä sivussa. Lähdemateriaaliin tutustuminen tarjosi paljon uutta tietoa erityisesti lasten arvioimisesta useiden eri näkökulmien kautta, mikä on huomattavaksi eduksi tulevaa ammattiani ajatellen.

Juuri käyttöohjeesta (liite 6) tunnen olevani kaikkein ylpein. Olen ollut fyysisesti osallistumassa muutokseen, joka todennäköisesti leviää jossain vaiheessa koko varhaiskasvatuksen piiriin. Muistan, miten keväällä 2012 luin Helsingin Sanomien julkaiseman artikkelin paperittomista ylioppilaskokeista. Artikkelin Ylioppilaskokeista tulee paperittomia (Helsingin Sanomat

20.5.2012) puhuttiin sähköiseen muotoon siirtymisestä, ylioppilastutkinnon uudistumisen tärkeydestä, jotta se pysyisi lukion kehittymisen mukana. Tämä artikkeli antoi minulle aikoinaan erityistä intoa lähteä suunnittelemaan ohjeita sähköistä kasvun kansiota varten, koska yhteiskunta on selkeästi ottamassa askeleen eteenpäin ja sosiaalialan on pysyttävä mukana sen kehityksessä.

Opinnäytetyötä tehdessäni ymmärsin myös, ettei pelkästään päiväkodin työntekijöitä ole herätettävä keskustelemaan mediakasvatuksesta ja sen tärkeydestä, vaan myös vanhempia. Eveliina Kangasniemi kirjoitti 29.1.2013 kolumnissaan aiheesta Netin lapset. Hän kertoi lyhyesti päiväkotikäisestä, siinä viisivuotiaasta lapsesta, joka ei ollut suostunut uskomaan, ettei hoi-topaikassa ole tietokonetta. Kangasniemi toteaa yleisesti, miten tietokone ja erityisesti internet on tänä päivänä yhä vain suuremmassa asemassa lapsen elämässä. Kolumnista kaikuu selkeästi kärjistynyt mielikuva siitä, miten ihmiset viettävät mieluummin aikaansa muualla kuin ”reaalimaailmassa”, ja siitä, kuinka lopulta kukaan ei oikein vielä tiedä pitkäaikaisen internetikäytön seurauksista. (Kangasniemi, Metro-lehti, 29.1.2013).

Kyseessä on kuitenkin erittäin aiheellinen kärjistys. Olen huomannut henkilökohtaisesti vuosien 2012-2013 aikana, miten paljon teknologia vaikuttaa nykyisin lasten toimintaan. Erityisesti Rovion Angry Birds-peli ja sen oheistuotteet päiväkodeissa nousi mieleeni asiaa pohtiessani. Mietin, miten moni vanhempi antaa lapsensa pelata tietokoneella, ja miten kauaskantoiset vaikutukset niin sanotulla huonon tietokoneenkäytön oppimisella on. Yksi mahdollinen ennalta ehkäisevä keino tulevan varalle olisi mediakasvatuksen lisääminen niin sosiaalialan eri koulutuksiin kuin myös päiväkotien varhaiskasvatussuunnitelmiin.

Keskustellessani opinnäytetyöstäni läheisteni, koulutovereitteni ja opinnäytetyön aikana kohtaamieni ihmisten kanssa, kohtasin erilaista kiinnostusta tekemääni työtä kohtaan. Minulle esitettiin kysymyksiä koskien kasvun kansion käyttämisestä päiväkotiympäristössä, miten yhdistää tietokoneen kanssa työskentelyn voi pienryhmätoimintaan sekä kuka olisi vastuussa vanhempien opettamisesta. Nämä kysymykset saivat minut pohtimaan työtäni useasta eri näkökulmasta, mikä oli eduksi käyttöohjetta tehtäessä. Vastaavasti esitin vastakysymyksiä näissä keskustelutilanteissa. Halusin kuulla ihmisten mielipiteitä siirtymisestä tietokoneella rakennetun kasvun kansion käyttöön. Alusta saakka kävi ilmi, että osa oli ideaa selkeästi vastaan. Sama asia nousi esille myös toisessa vanhemmilta palautetussa kyselylomakkeessa. Ihmiset kokivat uuden, sähköisen kasvun kansion ”vievän tunnearvon” lapsen töistä, kun niitä ei enää tallennettaisi papereita pullottavaan kansioon.

Positiivinen palaute sekä aito kiinnostus tekemääni työtä kohtaan antoivat lisäpotkua. Palaverissa saamani kehittämisideat osoittivat, että siirtymistä sähköisen kasvun kansion käyttöön odotetaan innokkaasti ainakin päiväkodin johdon puolelta. Osa työntekijöistä oli luonnollisesti

hieman varovaisia sähköisen kasvun kansion suhteen mutta myös heistä saattoi huomata aitoa kiinnostusta aihetta kohtaan. Päiväkodin johtajan välittämät terveiset siitä, miten kentällä muutkin päiväkodit ovat osoittaneet kiinnostusta sähköiseen kasvun kansioon sekä työstämään käyttöohjeeseen, olivat aluksi hivener hämmentäviä. Ajatus, että minun tulisi huolehtia tekemäni työn tekijänoikeuksista, oli outo, mutta samalla huomasin olevani erittäin tyytyväinen. Huolimatta raportin kanssa olevista ongelmista työni tulokset kiinnostivat ihmisiä ja niitä haluttiin käyttää muuallakin kuin pelkästään Kulomäen päiväkotiyksikössä.

Viimeisimmät kuulumiset päiväkotiyksikön suunnalta kertovat, että he ovat jatkaneet käyttöohjetta ja sähköisen kasvun kansion kehittämistä itsenäisesti. Kulomäen päiväkotiyksikön johtaja on kirjoittanut, että he ovat päättäneet hankkia käyttöönsä kameroita, joita erityisesti lapset voivat käyttää itse. Tällä päätöksellä on suora yhteys lapsen osallisuuden kehittämiseen, koska näin lapsille annetaan oikeus päättää siitä, miten he dokumentoivat itse omaa toimintaansa.

Samalla päiväkotiyksikkö ei ole kuitenkaan unohtanut työntekijöitään. Samaisessa sähköpostissa sain kuulla, miten yksi työntekijä on osallistumassa jatkokoulutukseen, jossa tehdään kehittämistyö opiskelun ohella. Kyseinen kehittämistyö, koskee sähköisen kasvun kansion käytön perehdyttämistä henkilökunnalle lapsen kasvun dokumentoinnin ja arvioinnin välineenä. On hyvä tietää, että Kulomäen päiväkotiyksikkö on päättänyt jatkaa sähköisen kasvun kansion kehittämistä itsenäisesti.

Voinkin siis todeta, että olen tämän matkan aikana kokenut yhtä monta ylämäkeä kuin olen kokenut alamäkeä. Parhaimmat hetket tulivat käyttöohjeen kanssa työskennellessä sekä valmiin työn luovuttamisesta päiväkotiyksikön haltuun. Aikatauluni venyminen ja raportin kirjoittaminen olivat rankimpia kokemuksia koko prosessin aikana mutta olen oppinut niin itsestäni kuin myös varhaiskasvatuksesta näiden hankaluuksien kautta. Jään mielenkiinnolla odottamaan, milloin pääsen itse rakentamaan sähköistä kasvun kansiota ja opettamaan niin turvallista tietokoneen käyttöä kuin myös itsearvioinnin ensiaskelia päiväkotikäiselle lapselle.

Lähteet

Arki, arvot, elämä, etiikka - Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Ammattieettinen lautakunta. Helsinki 2005. Viitattu 19.11.2012

http://www.talentia.fi/files/558/1649_Etiikkaopas2005_1_.pdf

Digitaalinen kasvunkansio. Viitattu 18.11.2012

<http://www.kasvunkansio.fi/esittely/?id=0>

Hirsjärvi, S. Remes, P. Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Hujala, E. Turja, L. 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. PS-kustannus

Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Oppimiskäsitykset. Behavioristinen oppimiskäsitys. Viitattu 15.1.2013

<http://oppimateriaalit.jamk.fi/oppimiskäsitykset/oppimiskäsitykset/behavioristinen-oppimiskäsitys/>

Kangasniemi, E. 2013. Netin Lapset. Metro. Kolumni.

Kankaanranta, M. 1998. Kertomuksia kasvusta ja oppimisesta - portfoliot siltana päiväkodista kouluun. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Kaskela, M. Kekkonen, M. 2007. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta - Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kupila P. 2004. Arvioidaan yhdessä - näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa. Tampere: Tammer-paino Oy.

Lahikainen, A., Hietala, P., Inkinen, T., Kangassalo, M., Kivimäki, R. & Mäyrä, F. 2005. Lapsuus mediamaailmassa - näkökulmia lasten tietoyhteiskuntaan. Gaudeamus-kirja. Tampere: Tammer-Paino

Lasten osallisuus ei ole pelkkää mielipiteiden selvittämistä. Lapsiasiavaltuutettu. Tiedote. Viitattu 15.11.2012

<http://www.lapsiasia.fi/nyt/tiedotteet/tiedote/-/view/1398514>

Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Vanhempainnetti. Viitattu 1.11.2012

<http://www.mll.fi/vanhempainnetti/>

Mediakasvatus Metka. Viitattu 21.11.2012

<http://mediametka.fi/>

Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. Stakes ja Opetusministeriön Mediamuffinssi-hanke, 2008. Viitattu 20.11.2012

http://www.kerhokeskus.fi/easydata/customers/kerhokeskus/files/mediakasvatus./mediakasvatus_varhaiskasvatuksessa_verkkoversio.pdf

Mediakasvatus.fi. Viitattu 20.11.2012

<http://www.mediakasvatus.fi/>

Niikko, A. 2000. Portfolio oppimisen avartajana. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Oranen, M. Lastensuojelun käsikirja. Lasten osallisuus. Sosiaaliportti. Viitattu 15.11.2012

<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-fi/lastensuojelunkasikirja/hallinto/lapsenosallisuus#otsikko2>

Portfolio. Viitattu 17.11.2012

<http://www03.edu.fi/oppimateriaalit/portfolioly/index.html>

Ruoppila, I. Hujala, E. Karila, K. Kinos, J. Niiranen, P. Ojala, M. Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. 1999. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy

Suomen perustuslaki 1999/731

Tietoturvakoulu. Viitattu 26.10.2012
<http://www.tietoturvakoulu.fi/index.html>

Tauriainen, L. 2000
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bistream/handle/123456789/37835/978-951-39-4743-9.pdf?sequence=1>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Stakes. 2006. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 1989.

Ylioppilaskokeista paperittomia. Artikkelit. 20.5.2012. Helsingin sanomat. Viitattu 20.11.2012
<http://www.hs.fi/kotimaa/Ylioppilaskokeista+tulee+paperittomia/a130556465884>

Liitteet

Liite 1 Kyselylomake päiväkodin johtajalle ja vastuuhenkilöille

- 1) Millainen ensivaikutelma malliversiosta tuli?
- 2) Olivatko ohjeet tarpeeksi selkeät? Helpottiko kuvien käyttäminen ohjeistusta?
- 3) Ehdotuksia? (Tulisiko seuraavaan versioon sisältyä informaatiota videon liittamisestä, tekstin vaihtamisesta jne.)

Liite 2 Työntekijöiden kyselylomake

1) Oliko teillä aikaisempaa kokemusta PowerPointin käytöstä?

Kyllä Ei

2) Millainen vaikutelma käyttöohjeesta tuli ulkonäön perusteella?

1	2	3	4

1=vaikea

2= hieman vaikea

3= toimiva

4= erittäin toimiva

3) Ehdotuksia tai huomautuksia

pvm ___/___20___

Kiitos ja hyvää syksyä!

Liite 3 Vanhempien kyselylomake

Valitse mielipidettäsi vastaava numero:

- 1=liian monimutkainen
- 2= hieman monimutkainen
- 3= en osaa sanoa
- 4= onnistunut
- 5=erittäin onnistunut

1) Millainen ensivaikutelma sähköisestä Kasvun kansioista tuli ulkonäön perusteella?

1	2	3	4	5

2) a) Olivatko käyttöohjeet selkeästi ymmärrettävissä?

1	2	3	4	5

b) Pitäisikö käyttöohjeita muuttaa jotenkin? (Ulkoasua, lisätä ohjeita jne.)

c) Oliko teillä aikaisempaa kokemusta PowerPoint-ohjelman käytöstä? Jos ei, niin antoivatko ohjeet hyvän ponnistuslaudan ohjelman tulevaa käyttöä ajatellen?

3) Muita ehdotuksia tai huomautuksia, joita haluaisitte tehdä?

pvm ___/___/20__

Kiitos mielipiteestä ja hyvää syksyä!

Liite 4 Viesti vanhemmille

Hyvää syksyä

Olen Susanne Hedenstam, viimeisen vuoden sosionomi opiskelija Laurea-ammattikorkeakoulusta. Teen tällä hetkellä opinnäytetyötäni yhteistyössä Kulomäen päiväkotiyksikön kanssa. Opinnäytetyöni tarkoituksena on tehdä käyttöohje sähköiselle Kasvun kansiolle PowerPoint 2010-ohjelman pohjalta. Tarkoituksena on, että Kulomäen päiväkotiyksikkö siirtyy seuraavan parin vuoden sisään käyttämään sähköistä Kasvun kansiota, joka kulkee kodin ja päiväkodin välillä sille tarkoitetun muistitikun muodossa.

Teidän perheenne on pyydetty mukaan antamaan mielipiteenne käyttöohjeesta ja sen toimivuudesta. Kun olette tutustuneet käyttöohjeeseen, toivoisin teidän täyttävän yhdessä mukana tulleen mielipidelomakkeen. Perheiden mielipiteet ja mahdolliset lisästoiveet ovat tärkeitä, jotta käyttöohjeesta tulisi toimiva.

Lähetäkää täyttämäne vastauslomake osoitteeseen

susanne.hedenstam@laurea.fi

Kiitos osallistumisesta.

Ystävällisin terveisin,
Susanne Hedenstam
Laurea-ammattikorkeakoulu

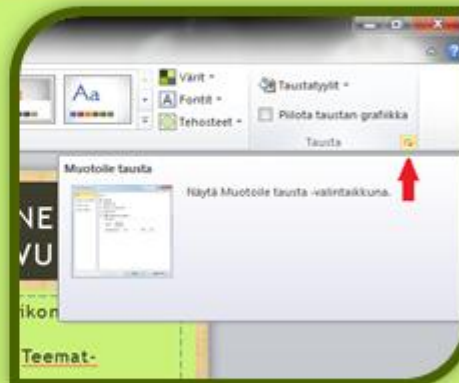
Liite 5 Ensimmäinen testiversio sähköisestä kasvun kansista

KASVUN KANSION LUOMINEN POWERPOINT-OHJELMAN AVULLA

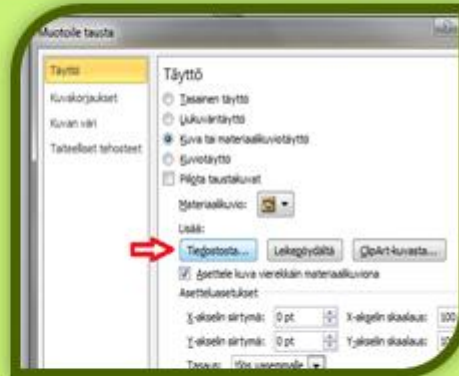
- Valitse haluamasi pohja ylhäältä Rakenne-otsikon alta. Nämä pohjat ovat PowerPoint 2010-ohjelman alkuperäismalleja, joiden värejä voi vaihtaa Teemat-alaotsikon vierestä löytyvän Värit-valikosta
- Voit valita myös omia valokuvia taustakuvaksi, lisätä videomateriaalia sekä erilaisia kuvia niin omalta koneeltasi kuin myös PowerPoint-ohjelman ClipArt-alaotsikosta käyttämään Kasvun kansiota
- Kun olet valinnut oman pohjasi, voit alkaa suunnitella, millaiset diat sopivat parhaiten. Valikoiman löydät Aloituss-otsikosta, Uusi dia-alaotsikon alta.

MITEN LISÄTÄ OMA VALOKUVA TAUSTAKUVAKSI?

Avaa Rakenne-otsikko, jonka jälkeen vie kursori oikeaan reunaan mallikuvan osoittamaan kohtaan

Paina hiiren oikeaa näppäintä, jonka jälkeen klikkaa Kuva tai materiaalikuvio-täyttö. Tämän jälkeen klikkaa Tiedostosta ja valitse haluamasi valokuva taustakuvaksi

ANNELI (MALLI)

Syntymäpäivä: 23.6.2009

Perheenjäsenet: Äiti, isä, Jaakko (mun veli) ja Elli-koira, Ansa-mummi

Lempiruoka: Makaronit ja jauheliha

Kaverit päiväkodissa: Essi ja Aino

Lempileikki: Kampaajaleikki ja prinsessat

*ELLI
KAIVAA
LUUTA*

*"Elli on
meidän
koira. Se on
2-vuotta."
-Anneli*

Liite 6 Virallinen versio sähköisen kasvun kansion käyttöohjeesta

1. SÄHKÖINEN KASVUN KANSIO

- o Tervetuloa luomaan uudenlaista Kasvun kansiota
- o Seuraavat diat tulevat sisältämään hyödyllisiä vinkkejä ja mallikuvia siitä, miten sinä voit yhdessä lapsesi kanssa rakentaa oman ainutlaatuisen kansion
- o Tähän Kasvun kansioon voi vaivatta liittää valokuvia, videomateriaalia ja lasta koskevaa informaatiota

1.1. KASVUN KANSIO VARHAISKASVATUKSESSA

- o Kasvun kansiota käytetään päiväkodissa tallentamaan muistoja lapsen kokemuksia ja muistoja, esim. piirustuksia ja valokuvia.
- o Sisältöön voidaan lisätä lapsen henkilökohtaista varhaiskasvatussuunnitelmaa koskevaa informaatiota
- o Keino hahmottaa lapsen arkea päiväkodissa
- o Kasvun kansiotaan esittäessään lapsi oppii vuorovaikutustaitoja ja perustelemaan valintojaan

1.2. JOKAINEN KASVUN KANSIO ON YKSILÖLLINEN, OMANLAISENSA JA OMISTAJANSA NÄKÖINEN

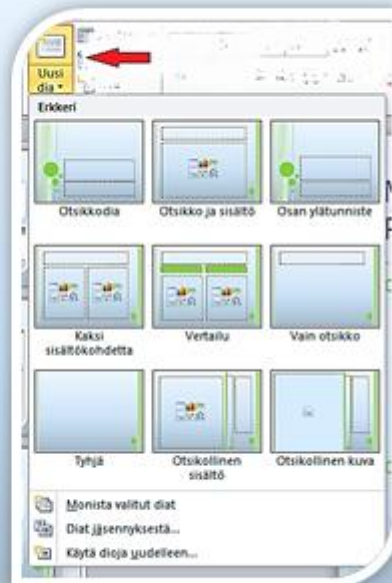
- o PowerPoint 2010-ohjelma tarjoaa laajan joukon perusteemoja, jotka löytyvät *Rakenne*-otsikkoa klikkaamalla
- o Näitä perusteemoja voi muokata vaihtamalla teeman värejä, muuttamalla taustatyylejä sekä eri fonttivaihtoehtojen avulla
- o Perusteeman sijaan taustakuvaksi on myös mahdollista ladata valokuva tai vaikka lapsen oma piirustus
- o Lisää yksityiskohtia voi lisätä PowerPointin tarjoaman *ClipArt*-alaotsikon kautta, joka löytyy *Lisää*-otsikon alta

2. POWERPOINT 2010-OHJELMAN PAIKALLISTAMINEN

- o PowerPoint 2010 on yksi Microsoft Office-pakettiin kuuluvista perusohjelmista, jotka löytyvät helposti seuraamalla seuraavia ohjeita:
 - Valitse *Käynnistä* > *Kaikki ohjelmat* > *Microsoft Office*
- o Mikäli jatkossa haluat avata PowerPointin nopeammin, voit luoda siitä pikakuvakkeen työpöydälle. Näin voit avata ohjelman heti.
 - Seuraa aikaisempaa ohjetta mutta vie kursori Microsoft PowerPoint 2010-kuvakkeen päälle ja klikkaa hiiren vasenta näppäintä. Vie kursori kohteeseen *Lähetä kohteeseen* ja valitse *Työpöytä (luo pikakuvake)*

3. DIAPOHJAT

- o *Uusi dia*-otsikon alta löytyy yhdeksän pohjaa, jotka on tarkoitettu eri käyttötarkoituksia varten.
 - Tässä käyttöohjeessa on suosittu *Kaksi sisältökohdetta*-diaa
- o Diapohjien järjestyksen muuttaminen onnistuu näin: vie hiiren nuoli diapohjan päälle ja paina hiiren vasenta painiketta. Pitämällä sitä pohjassa, voit liikuttaa diapohjaa ylöspäin tai alaspäin.

4. TEEMAN VALINTA JA SEN MUOKKAAMINEN

- o Avaa *Rakenne*-otsikko ja *Teema*-valikko ilmestyy keskelle valintanauhaa
- o Siirtämällä hiiren nuolta eri teemojen päälle, näet automaattisesti, miltä kyseinen teema näyttää dian kanssa
- o Kun olet löytänyt sinua ja lasta miellyttävän teeman, klikkaa sitä kerran hiiren oikealla painikkeella

4.1 "MÄ TYKKÄÄN VIHREÄSTÄ, SINISESTÄ JA Keltaisesta"

- o Mikäli teeman alkuperäinen väri ei miellytä, sen vaihtaminen onnistuu helposti
- o Vie vain hiiren nuoli otsikkoon *Värit* ja klikkaa. Sieltä löytyy monta eri vaihtoehtoa
- o Mikäli valmiit värit eivät ole mieleen, voidaan lapsen kanssa luoda kokonaan uudet vaihtoehdot kohdasta *Luo uudet teeman värit*.

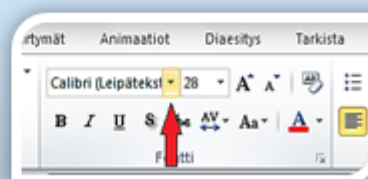
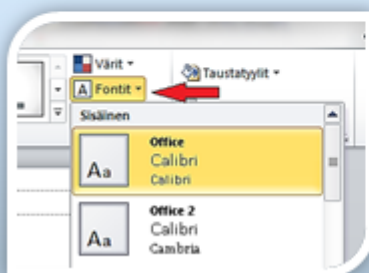
Sisäinen Hiedeskin

10

5. FONTIN VAIHTAMINEN KAHDELLA ERI TAVALLA

1. Klikkaa *Fontit*-otsikkoa ja valitse haluamasi kirjasinlaji

2. *Aloitus*-otsikon alta löytyy vastaava *Fontti*-valikoima, jossa voi myös vaikuttaa kirjainten kokoon sekä mahdollisiin muihin lisäyksiin

Sisäinen Hiedeskin

10

6. TALLENTAMINEN TYÖN LOMASSA

- o Kun olet aloittanut Kasvun kansion tekemisen, välillä on hyvä pysähtyä ja tallentaa keskeneräinen työ.
- o Vie hiiren nuoli vasempaan yläkulmaan valitse *Tiedosto*. Valitse *Tallenna nimellä*. Nimeä kansio mielusti lapsen omalla nimellä.
 - Muista pitää silmällä, mihin Kasvun kansio tallentuu, esim. työpöydälle vai *Tiedostot*-kansioon.
- o Jatkossa voit klikata pelkkää *Tallenna*-otsikkoa tai *Tiedosto*-otsikon yläpuolelta

Sisäinen Hiedokirjain

11

7. MITEN LISÄÄT OMAN VALOKUVAN TAUSTAKUVAKSI

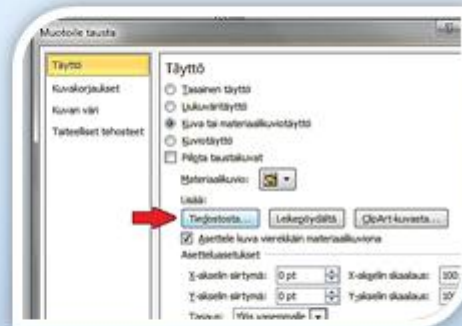
1. Avaa *Rakenne*-otsikko, jonka jälkeen vie hiiren nuoli oikeaan reunaan mallikuvan osoittamaan kohtaan

Sisäinen Hiedokirjain

12

2. Paina hiiren oikeaa painiketta, jonka jälkeen klikkaa *Kuva tai materiaalikuvio*-täyttö. Tämän jälkeen klikkaa *Tiedostosta* ja valitse haluamasi valokuva taustakuvaksi
HUOM! Vain muokattavan dian taustakuva muuttuu, muut pysyvät valitun Teeman mukaisina.

Sisäinen Hiden tekniikka

8. "MÄ EN TYKKÄÄ TÄSTÄ VÄRISTÄ..."

- Mikäli jokin muutos ei miellytä, peruutat teon klikkaamalla *Kumoa*-otsikkoa tai painamalla Ctrl- ja Z-näppäimiä samaa aikaan
- HUOM! Kumoaaminen onnistuu, vaikka olisit hetkeä aikaisemmin tallentanut työn. Se pitää kuitenkin tehdä mahdollisimman nopeasti, koska saatat muuten poistaa jotain, mitä ei ollut tarkoitus

Sisäinen Hiden tekniikka

9. MITEN LIITÄN ERILAISIA TIEDOSTOJA POWERPOINT-OHJELMAAN

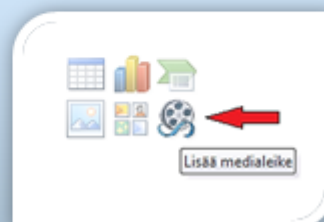
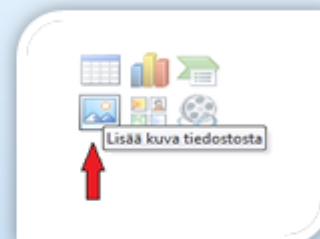
- Valokuvat ovat aina olleet osa päiväkodin ja kodin välistä yhteistyötä; niissä esitellään lapsen perhettä, sukua ja päiväkodissa tapahtunutta toimintaa. Nyt vanhemmilla ja päiväkodilla on mahdollisuus jakaa näiden kuvien lisäksi videomateriaalia.
 - Myös vanhemmat voivat lisätä kotona otettuja valokuvia Kasvun kansioon, jolloin lapsi voi esimerkiksi esitellä niitä päiväkodissa syntymäpäivänään.
- Seuraavat diat näyttävät, miten helppoa muun muassa valokuvien ja Word-tiedostojen liittäminen onkaan.

Sisältö
Hieduksen

15

9.1. VALOKUVAN JA VIDEOMATERIAALIN LIITTÄMINEN

- Lisätessäsi uuden dian, huomaat sen tarjoavan kuutta erilaista pikakuvaketta
- Viemällä hiiren nuolen mallikuvan osoittamaan kohtaan, klikkaa *Lisää kuva tiedostosta* ja valitse haluamasi kuva
- Videomateriaalin lisääminen onnistuu samalla tavalla mutta tällä kertaa klikataan *Lisää medialeike-pikakuvaa*

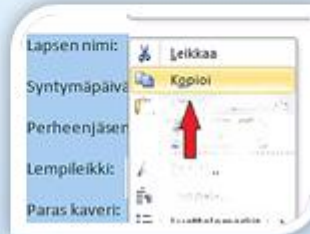

Sisältö
Hieduksen

16

9.2. MITEN LIITÄT WORD-TIEDOSTOJA POWERPOINT-OHJELMAAN

- o Maalaa valitsemasi teksti Word-tiedostosta ja klikkaa sitten hiiren oikealla painikkeella ja valitse *Kopioi*
- o Avaa sitten PowerPoint ja valitse haluamasi diapohja kohdasta *Uusi dia*
- o Tämän jälkeen klikkaa uudelleen hiiren oikeaa painiketta
- o Valitsemalla mallikuvassa korostetun pikakuvakkeen, teksti ilmestyy automaattisesti teeman asetuksilla

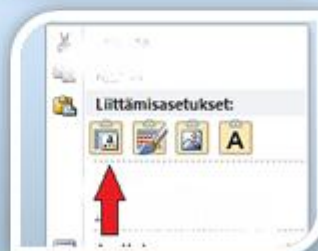
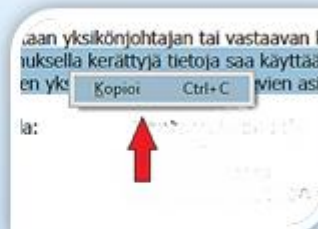

Sisäinen Hiedelstam

17

9.3. MITEN LIITÄN ADOBE READER-TIEDOSTOJA POWERPOINT-OHJELMAAN

- o Kuten Word-tiedostojen siirtämisellä, maalaa haluamasi teksti, jonka jälkeen klikkaa hiiren oikeaa painiketta, ja valitse *Kopioi*
- o Avaa PowerPoint sekä valitse tyhjä dia ja klikkaa hiiren oikeaa painiketta uudelleen

Sisäinen Hiedelstam

18

10. CLIPART – LEIKEKUVILLA YKSITYISKOHTIA

- *ClipArt* on PowerPoint 2010-lisäosa ja tarjoaa mahdollisuuden käyttää erilaisia valmiita leikekuvia sekä muita mediatiedostoja koristamaan diapohjia
- *ClipArt*-pikakuvake löytyy valmiina jokaisesta diapohjasta sekä erikseen *Lisää*-otsikon alta

10.1 MITEN CLIPART TOIMII?

- Klikattuasi *ClipArt*-otsikkoa, ruudun oikeaan reunaan avautuu mallikuvaa muistuttava hakukenttä
- Esimerkkejä hakusanoista: 'eläimet', 'ihminen', 'juhlat', 'koristeet', 'erottimet' ja 'juhlapäivät'
- Kun olet löytänyt haluamasi leikkeen, klikkaa sitä ja siirrä se hiiren avulla haluamaasi kohtaan diassa
- Leikekuvaa voi myös venyttää, suurentaa ja pienentää tarpeen tullen

11. TURVALLISESTA INTERNETIN KÄYTÖSTÄ

- o Sähköisen Kasvun kansion tekeminen opettaa lapselle turvallisessa ympäristössä tietokoneen käyttöä ja hallintaa. Vaikka päiväkotikäiset lapset eivät välttämättä käytä internetiä aktiivisesti, vanhempien on hyvä alkaa pohtia turvallisen internetin käyttöä, kun sen aika koittaa.
- o Netistä löytyy erilaisia sivustoja, jotka tarjoavat tukea vanhemman tehtävään mediakasvattajana, esim. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Vanhempainnetti.

11.1. VANHEMILLE TARKOITETTUJA NETTISIVUSTOJA

- o Vanhempainnetti (<http://www.mll.fi/vanhempainnetti/>)
- o Tietoturvakoulu (www.tietoturvakoulu.fi/index.html)
 - Testaa millainen mediakasvattaja olet: (http://www.tietoturvakoulu.fi/testi_vanhemmille/)

SANASTOA

- Kursori = Osoittaa mihin kohtaan uusi teksti asetuu
- Maalaaminen = siirrät kursorin haluamaasi kohtaan tekstissä ja klikkaa hiiren vasenta näppäintä. Pitämällä näppäintä pohjassa ja hiirtä liikuttamalla voit valita haluamasi kohdan tekstistä

LÄHTEET

- Kankaanranta, M. 1998. Kertomuksia kasvusta ja oppimisesta - portfoliot siltana päiväkodista kouluun. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Niikko, A. 2000. Portfolio oppimisen avartajana. Tampere: Tammer-Paino Oy.